

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 – 2027

Prioritná oblasť 1: Moderná a inovatívna obec

Rozširovať a naplňať vnútorný potenciál územia obce, založený na dobudovaní dopravnej a technickej infraštruktúry, podporovať miestne hospodárstvo a zaviesť moderné a inovatívne prvky v rámci obce.

Prioritná oblasť 2: Obec atraktívna pre všetkých

Podporiť skvalitnenie občianskej, športovej a kultúrnej vybavenosti obce. Zvýšiť atraktivnosť obce a zlepšiť kvalitu života pre jej obyvateľov a návštevníkov.

Prioritná oblasť 3: Eko obec

Zabezpečiť kvalitné životné prostredie pre obyvateľov obce a návštevníkov. Podporiť nástroje smerujúce k ochrane životného prostredia.



Herľany



PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE HERĽANY

Novovytvorený	
Plánovacie obdobie	2021 - 2027
Schvaľovací orgán	Obecné zastupiteľstvo obce Herľany
Identifikácia územnej samosprávy, pre ktorú sa dokument spracováva	Obec Herľany
Dátum schvaľovania	06/2021
Členovia riadiaceho výboru participatívnej tvorby PHRSR	Zadávatel' tvorby stratégie: Ing. Slavomír Rusnák, starosta obce Gestor tvorby stratégie: Ing. Slavomír Rusnák, starosta obce Koordinátor tvorby stratégie: Bc. Veronika Janičová, externý manažment
Gestor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	Ing. Slavomír Rusnák, starosta obce, starosta@herlany.sk
Koordinátor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	Bc. Veronika Janičová, externý manažment, veronikajanicova1@gmail.com
Tím pre koordináciu participatívnej tvorby PHRSR	Ing. Mária Sotáková, poslanec obecného zastupiteľstva Andrej Bertoš, poslanec obecného zastupiteľstva MUDr. Marek Bogdanovský, poslanec obecného zastupiteľstva Miroslav Kmec, poslanec obecného zastupiteľstva Dušan Vajda, poslanec obecného zastupiteľstva
Adresa zverejnenia PHRSR na napr. webovom sídle zadávateľa tvorby stratégie (obcí, miest, VÚC)	www.herlany.sk/program-rozvoja-obce

1. Základné východiská procesu tvorby a obsahu

1.1. Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev)	
1.1.1. Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PHRSR	Zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií schváleného uznesením vlády SR č. 197/2017 z 26. apríla 2017
1.1.2. Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PHRSR	PHRSR bude schvaľovaný Obecným zastupiteľstvom obce Herľany.



1.1.3.Partneri	Dotknutá verejnosť	- Verejnosť, ktorá má aktívny záujem o tvorbu PHRSR. - fyzické a právnické osoby dotknuté procesom tvorby a implementácie PHRSR, konkrétne: - fyzické osoby staršie ako 18 rokov, - právnické osoby, - občianske iniciatívy tvorené fyzickými osobami staršími ako 18 rokov, ktoré podpíšu spoločné stanovisko k návrhu strategického dokumentu.
	Hlavní aktéri rozvoja	- obyvatelia obce - fyzické a právnické osoby so sídlom v obci Herľany
	Hlavní sociálno-ekonomickí partneri	- obyvatelia obce - fyzické a právnické osoby, vrátane podnikateľských subjektov, miestnych občianskych združení, miestnej ZŠ
1.2.Obsahové východiská		
1.2.1.Zdôvodnenie potreby spracovania PHRSR		Obec Herľany identifikovala nasledovné okruhy problémov a impulzov pre spracovanie aktualizácie resp. nového PHRSR: - skvalitnenie a zefektívnenie zavedeného systému strategického riadenia rozvoja obce, s cieľom priblížiť sa k občanovi (vypočúť jeho potreby vedúce ku kvalitnejšiemu životu v obci), pretože obec Herľany má mimoriadny záujem o zavedenie riadenia, ktoré je bližšie občanom; - politický dôvod - záujem zlepšiť kvalitu života občanov a podmienky pre ekonomické aktivity v obci, - legislatívny dôvod - povinnosť vyplývajúca zo zákona a ďalších právnych noriem; - vplyv zmeny vonkajších podmienok rozvoja napr. nová Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Partnerská dohoda s Európskou úniou pre nové programové obdobie, ako aj medzinárodné dohody ako napríklad Agenda 2030, akčné plány iniciované subjektmi územnej spolupráce a zároveň schvaľované uznesením vlády SR alebo príslušnými orgánmi územných samospráv) - zistenie, že existujúce PHRSR, už neriešia aktuálne výzvy a problémy; - splnenie podmienok pre prístup k finančným



	zdrojom, prípadne iným rozvoj podporujúcim zdrojom, - možnosť nového prístupu k riešeniu problémov obce - tzv. smart prístup.
1.2.2. Definícia územia pre spracovanie PHRSR a územnej štruktúrácie stratégie PHRSR	Územie obce Herľany - ako samostatný územný a správny celok, kde jej základnou úlohou, a to nielen pre potreby tohto PHRSR, bude starostlivosť a všestranný rozvoj o územie a o potreby jej obyvateľov.
1.2.3. Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov	V rámci primárnej analýzy obce Herľany prebehne pre účely spracovania PHRSR aj zhodnotenie relevantnosti existujúcich nadradených a súvisiacich strategických dokumentov, zhodnotenie doteraz zrealizovaných stratégií, politík a koncepcií implementovaných na všetkých úrovniach, vrátane definovania príležitosti a konkurenčných potenciálov a limitov územnej samosprávy obce v kontexte jej okolia. PHRSR obce Herľany bude nadväzovať najmä na: - Integrovanú územnú stratégiu (IUS) samosprávneho kraja pod ktorú obec spadá - Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR - Koncepciu územného rozvoja Slovenska - Partnerskú dohodu medzi EÚ a SR na roky 2021 – 2027 - Agendu 2030
1.2.4. Informácia o procese participatívnej tvorby PHRSR	Etapa 1.– Identifikácia potreby a impulzov vypracovania PHRSR a rozhodnutie o začatí prípravných prác Obdobie: 12/2020 Popis etapy: Cieľom tejto fázy je predovšetkým zistiť, či je potrebné spracovať PHRSR a na akej hierarchickej úrovni, alebo postačí pripraviť iba jeho aktualizáciu. Obsahom fázy je vykonanie predbežných analýz, ktoré jednoznačnejšie vymedzujú výzvy, problémy, či impulzy, zmapujú ich obsah a rozsah a overia, nakoľko je možné danú výzvu alebo problém riešiť v rámci už jestvujúceho PHRSR, prípadne je potrebné PHRSR aktualizovať alebo spracovať nový PHRSR. Výstupom prvej fázy je vytvorenie zadania, aktivácia či vytvorenie kapacít, a plán postupu tvorby PHRSR resp. jeho aktualizácie.



Etapa 2. – Prípravné práce, spracovanie a schválenie vstupnej správy vrátane predbežnej vízie

Obdobie: 01/2021

Popis etapy: Cieľom Fázy 2 je vypracovanie podkladov a následné ich spracovanie do Zámeru PHRSR, ktorý slúži na zabezpečenie kompetentného schvaľovania potreby vypracovania nového PHRSR, resp. jeho aktualizácie tak, aby prebehol efektívne a bol zárukou kvalitného spracovania strategického dokumentu a vytvoril predpoklady pre úspešnú implementáciu.

Po schválení zámeru PHRSR zo strany Zadávatel'a a za zabezpečeného finančného krytia v rozpočte sa bude môcť pristupovať ku tvorbe nového PHRSR alebo jeho aktualizácii.

Konkrétne kroky etapy:

Krok 2.1. Personálne zabezpečenie - zostavenie prípravného tímu.

Krok 2.2. Organizácia prípravných prác.

Krok 2.3. Detailnejšia analýza potreby a impulzov na spracovanie, resp. aktualizáciu PHRSR.

Krok 2.4. Analýza možností reakcie na potrebu a impulzy pre spracovanie PHRSR, resp. jeho aktualizáciu, návrh rozhodnutia o postupe, charaktere a obsahovom zameraní.

Krok 2.5. Návrh cieľového zamerania/predbežnej vízie PHRSR (resp. jeho aktualizácie).

Krok 2.6. Predbežná identifikácia kľúčových partnerov a ich postavenia pre proces participácie pri spracovaní a implementácii PHRSR a ich polohy v participatívnom procese tvorby a implementácie PHRSR.

Krok 2.7. Návrh koordinačnej štruktúry procesu tvorby PHRSR.

Krok 2.8. Návrh postupu a harmonogramu participatívnej tvorby a schvaľovania PHRSR.

Krok 2.9. Odhad potreby zdrojov (ľudských, finančných, dátových, iných) pre tvorbu PHRSR, resp. jeho aktualizáciu a návrh rozpočtu.

Krok 2.10. Vytvorenie Plánu riadenia rizík tvorby stratégie.

Etapa 3. – Inventarizačná, analytická a prognostická fáza



spracovania PHRSR

Obdobie: 02/2021

Popis etapy: Inventarizačná, analytická a prognostická fáza je prvou časťou tvorby samotného PHRSR nadväzujúc na výstupy prípravných prác v 4 polohách:

- definície kľúčového zamerania/vízie a hlavného cieľa,
- definície kľúčových výziev, problémov, impulzov a možných riešení,
- súboru identifikovaných zdrojov zozbieraných, zhodnotených a prístupných informácií,
- definície postupu spracovania a identifikácie partnerov pre tvorbu a implementáciu stratégie.

Cieľom aktivity je: doplniť znalostnú bázu tak, aby boli identifikované nielen výzvy, problémy a impulzy doterajšieho, ale aj očakávaného vývoja relevantné pre obec, ale predovšetkým identifikované všetky vnútorné (prírodné, sociálne, ekonomické, technické, procesné) potenciály a zdroje budúceho vývoja.

Etapa 4. – Stanovenie vízie, strategického smerovania, priorít a strategických cieľov PHRSR

Obdobie: 03/2021

Popis etapy: Obsahom tejto fázy tvorby stratégie je spresnenie vízie a hlavného cieľa a určenie priorít a strategických cieľov PHRSR opierajúc sa o výstupy prípravnej, inventarizačnej, analytickej a prognostickej fázy.

S ohľadom na možnosť čerpania zdrojov zo štátneho rozpočtu a štrukturálnych fondov EÚ je nutné, aby boli priority a strategické ciele PHRSR obce Herľany priamo naviazané na priority a ciele Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, priority a ciele definované v Partnerskej dohode medzi EÚ a SR a ďalších programových dokumentoch pre čerpanie EŠIF na obdobie 2021-2027.

Kroky tejto fázy sa dajú rozdeliť na dve časti. **V prvej časti** (kroky 4.1. a 4.2. Metodiky tvorby PHRSR) ide o overenie, modifikáciu resp. doplnenie vízie, hlavného cieľa, definovanie priorít a strategických cieľov.



V druhej časti (kroky 4.3. až 4.5. Metodiky tvorby PHRSR) sa definuje stratégia pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priority a strategické ciele PHRSR, ktoré tvoria jadro PHRSR.

Etapa 5. – Návrh vlastnej stratégie – strategického prístupu, postupu a nástrojov na dosiahnutie vízie a cieľov

Obdobie: 05/2021

Popis etapy: V tejto fáze sa identifikuje strategický prístup, postup a nástroje (opatrenia, aktivity, programy a projekty) akými sa v časovej následnosti a priestorovej súvislosti realizujú jednotlivé kroky stratégie. Cieľom tejto fázy je navrhnúť vlastnú stratégiu, ktorou dosiahne naplnenie celého systému počínajúc víziou až po systém cieľov PHRSR.

Etapa 6. – Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania PHRSR

Obdobie: 05/2021

Popis etapy: Cieľom tejto fázy je vypracovať podrobný plán implementácie stratégie obsiahnutej v PHRSR. Podrobný plán implementácie stratégie je integrálnou súčasťou PHRSR a definuje predovšetkým:

- časový harmonogram implementácie stratégie a v jeho rámci konkrétne úlohy pre implementáciu navrhovaných nástrojov vrátane subjektov zodpovedných za ich splnenie a určenie výstupov realizácie týchto úloh, ktorý je reprezentovaný akčným plánom implementácie;
- implementačnú štruktúru vrátane systému riadenia implementácie PHRSR, v ktorej musí byť predovšetkým presne definovaná úloha jednotlivých subjektov zapojených do realizácie PHRSR, pravidlá a procesy riadenia implementácie stratégie a plán riadenia rizík;
- systém monitorovania a transparentného hodnotenia a naplňovania cieľov stratégie, ktoré zapracovávajú,
- plán využitia zdrojov vrátane zostavenia finančného plánu implementácie stratégie

Etapa 7. – Prerokovanie a schvaľovanie návrhu PHRSR



Obdobie: 06/2021

Popis etapy: Integrálnou súčasťou fázy schvaľovania je široko koncipovaný proces prerokovania tohto dokumentu s partnermi, dotknutou verejnosťou a dotknutými orgánmi a následného zapracovania ich námetov a pripomienok z participatívneho procesu v prvej časti tejto fázy.

Výstupom tohto participatívneho procesu môže byť úprava návrhu materiálu PHRSR tak, aby bola bližšie k očakávaniam jednotlivých partnerov a verejnosti.

Návrh PHRSR upravený na základe výstupov procesu prerokovania je predložený gestorom na schválenie v príslušnom orgáne územnej samosprávy obce Herľany.

2. Analytické východiská

2.1. Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií

Jedným zo strategických dokumentov obce bol Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Herľany, ktorý bol schválený v roku 2015.

V súlade s usmernením Metodiky pre tvorbu PHRSR a tak, ako je uvedené v kroku 3.6, na základe primárnych analýz, boli tieto vypracované s cieľom identifikovať vnútorné rozvojové potenciály a limity a zároveň prehĺbiť poznanie príčin problémov a obsahu výziev vyplývajúcich z vývoja a súčasného stavu územia, aj na základe sledovania vývoja štatistických údajov za posledných 5 a viac rokov.

Na základe výstupov z vyššie uvedených analýz a na základe prieskumu verejnej mienky, ktorý bol realizovaný dotazníkovým zisťovaním, prostredníctvom médií, a ako i osobným zisťovaním boli v obci Herľany pre roky 2015-2021 identifikované priority v niekoľkých oblastiach:

HOSPODÁRSKA OBLASŤ	Technická infraštruktúra
	Dopravná infraštruktúra
	Cestovný ruch
	Partnerská spolupráca s inými subjektmi
SOCIÁLNA OBLASŤ	Rozvoj bývania
	Sociálna infraštruktúra
	Školstvo, kultúra a šport
	Obecné (verejné) priestory a služby
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ	Ochrana ŽP a majetku obyvateľov obce



Protipovodňové opatrenia

Obr. Prehľad priorít obce Herľany pre roky 2015 – 2021

V rámci týchto priorít boli naplánované a následne zrealizované projekty, ktorých prehľad uvádza tabuľka nižšie. Slúži zároveň ako projektová základňa obce Herľany, na ktorej je možné budovať a plynulo nadviazať nové projektové zámery a vízie v horizonte 2021 – 2027.

Č.	Názov projektu	Priorita	Termín realizácie	Financovanie Suma / zdroj
1	Zvyšovanie energetickej účinnosti budovy Obecného úradu v Herľanoch	Environmentálna oblasť	2018	Schválená výška NFP: 276 299,80 € / Ministerstvo ŽP SR- Operačný program Kvalita životného prostredia
2	Výstavba ihriska v obci Herľany	Sociálna oblasť	2018	9 000,00 € / Úrad vlády SR
3	Revitalizácia a rekonštrukcia obecnej studne Žirovce	Hospodárska oblasť	2019	10 000,00 € / Úrad vlády SR
4	Rozšírenie kamerového systému v obci Herľany - Žirovce	Hospodárska oblasť	2020	Dotácia: 3 500,00 € / Ministerstvo vnútra SR, Okresný úrad Košice
5	Rekonštrukcia parkoviska pri Gejzire Herľany	Sociálna oblasť	2020	Dotácia: 29 997 € / Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
6	Rekonštrukcia miestnej komunikácie k cintorínu v obci Žirovce	Hospodárska oblasť	2020	5 000,00 € / Úrad vlády SR

Prehľad projektov zrealizovaných v rámci PHRSR 2015 – 2021

2.2. Kľúčové trendy vývoja, ak by sa stratégia PHRSR neimplementovala

Nulový variant



Za predpokladu, že nebudú realizované žiadne opatrenia navrhovanej stratégie PHRSR, tzv. nulový variant, je možné predpokladať nasledovný lokálny dopad na zraniteľnosť obce:

Z pohľadu ekonomického a podnikateľského prostredia v obci:

- odchod mladých ľudí do zahraničia,
- znížená atraktivita územia obce/regiónu pre investorov,
- nemožnosť získať externé zdroje pre obec na podporu rozvoja,
- silná konkurencia na trhu,
- neukončené budovanie technickej infraštruktúry v obciach.

Z pohľadu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

- zmena klimatických podmienok,
- nevyužitie pôdneho a lesného fondu obce,
- neatraktivnosť práce a podnikania v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve,
- devastácia životného prostredia,
- prírodné kalamity.

Z pohľadu technickej a dopravnej infraštruktúry:

- navýšenie počtu investičných akcií v obciach a ich finančná náročnosť,
- stagnácia vybudovania vodovodu a kanalizácie pre ich finančnú náročnosť,
- nemožnosť získať externé zdroje na dobudovanie technickej infraštruktúry.

Z pohľadu životného prostredia

- ohrozenie zdrojov pitnej vody v obci nadmerným používaním umelých hnojív a pesticídov,
- nemožnosť získať externé zdroje pre tvorbu a údržbu životného prostredia,
- prírodné katastrofy (záplavy).

Z pohľadu kultúry, školstva a športu

- hrozba papučovej kultúry obyvateľstva,
- dôsledkom zlej sociálnej situácie rodín je kultúra na poslednom mieste v rodinnom rozpočte,
- slabý sponzoring športu a kultúry zo strany súkromného sektora,
- bezcieľne trávenie voľného času mladými ľuďmi v obci,
- zanedbaním pozornosti v oblasti tradícií a remesiel obce stratia svoju osobitosť.

Z pohľadu občianskej vybavenosti

- vlastníci pozemkov nebudú súhlasiť s odpredaním pozemkov pre nové individuálne bytové výstavby podľa územného plánu obcí,
- nedostatok finančných prostriedkov na výkon samosprávy a zlepšenie občianskej vybavenosti obce,
- nedostatku finančných prostriedkov na plánované rozvojové aktivity obce.

Z pohľadu cestovného ruchu



- nepochopenie turistického potenciálu obce - nevyužitie daností pre rozvoj cestovného ruchu,
- izolovanosť – nezapojenie sa do združení v regióne, ktoré pomáhajú rozvoju cestovného ruchu,
- neprispôsobenie kvality a množstva poskytovaných služieb v súlade s požiadavkami návštevníkov obce,
- nedosiahnuteľná konkurencia v oblasti cestovného ruchu.

Dopady vyššie uvedených bodov bez aktívneho prístupu obce je možné zovšeobecniť nasledovne:

- Zníženie počtu pracovných príležitostí v obci
- Migrácia prevažne mladého obyvateľstva a z toho vyplývajúce:
- Starnutie obyvateľstva
- Nespokojnosť obyvateľov s kvalitou infraštruktúry a občianskej vybavenosti
- Vyčerpanie financovania rozvojových aktivít z vlastných zdrojov
- Strata záujmu obyvateľov participovať na veciach verejných

2.3. Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov

Výzvy a potenciály	Socioekonomické	- vyváženosť štruktúry obyvateľstva z hľadiska produktivity, aktivity a pohlavia, - prítomnosť poľnohospodárskej výroby v obci, - vzdelaný a kvalifikovaný ľudský potenciál, - existencia podnikateľských subjektov pôsobiacich v obciach v oblasti obchodu, výroby, služieb a dopravy, - dobré podmienky pre rozvoj služieb, - dobré podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, - dobré podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, - vytváranie podmienok pre rozvoj podnikania, - existujúca územno-plánovacia dokumentácia.
	Územno-technické	- v obci je vybudovaná dostatočná infraštruktúra, - atraktívne prírodné prostredie, - blízkosť rekreačnej oblasti, ako možného základu pre rozvoj turizmu, - objekty vhodné pre podnikanie v agroturistike, - kultúrno-historické pamiatky, - aktívny prístup miestnej samosprávy k rozvoju cestovného ruchu v obciach, - trasy pre cykloturistiku
	Prírodno-environmentálne	- vhodné prírodné a podnebné podmienky, - doriešený odvoz a skládky tuhého komunálneho odpadu, - vypracovaný program odpadového hospodárstva,



		- realizácia separovaného zberu odpadu, - zlepšenie kvality ovzdušia v obci - dostatok lesov s kvalitnou podpovrchovou vodou.
	Kultúrne	- komplexne rekonštruovaná budova Obecného úradu - využívanie prírody v okolí na zimné a letné športové aktivity, - veľké množstvo kultúrnych podujatí, - každoročné tradičné akcie – plesy, jarné a jesenné tradičné akcie, - existencia budovy pre základnú školu, - silná mimoškolská činnosť v obci, - možnosť športovania v areáli futbalového ihriska, telocvične a multifunkčného ihriska - existencia kultúrnych pamiatok
	Inštitucionálno-organizačné	- pravidelné stretnutia občanov s predstaviteľmi samosprávy, - ochota obyvateľov spolupodieľať sa na rozvoji obce.
Problémy a limity	Socioekonomické	- nezamestnanosť obyvateľov obcí v produktívnom veku, - nezamestnanosť absolventov škôl, - absencia výrobných podnikov v obci, - absencia základných a doplnkových služieb, - absencia väčšieho supermarketu, obchodného centra - stagnácia rozvoja malého a stredného podnikania, - slabý rozvoj remeselnej výroby, - nízka kúpyschopnosť obyvateľstva vyplývajúca z nezamestnanosti v regióne, - slabá informovanosť o možnostiach podnikania a samozamestnania zo strany štátu.
	Územno-technické	- nedostatok finančných prostriedkov z rozpočtu obcí na rekonštrukciu miestnych komunikácií, - nevybudované parkovacie plochy v obciach.
	Prírodno-environmentálne	- nezáujem mladých o poľnohospodárstvo, - nedostatočné využívanie daností pre rozvoj turizmu a agroturizmu, - malý rozvoj aktivít pre rekreačné účely,



		- zlý stav poľných a lesných ciest, - nevyužitý / nezmapovaný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu, - nedostatočná propagácia cestovného ruchu v regióne,
	Kultúrne	- absencia možností využívať rekreačné strediská na športové aktivity, na relaxáciu (bowling, wellness, sauna), - absencia kultúrneho domu - slabá tradícia folklóru, - nezáujem občanov o obnovenie tradícií v obci, - obyvatelia sú prevažne konzumenti a nie tvorcovia kultúrnych akcií v obci.
	Inštitucionálno-organizačné	- nedobudovaná obecná kanalizácia, - absencia obecnej tlače, - nedostatok prípadne nedostupnosť finančných zdrojov.

2.4. Identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia

Nasledujúca tabuľka ilustruje potenciály, výzvy, limity a problémy vyplývajúce z vývoja vo vonkajšom prostredí obce Herľany:

Výzvy a potenciály z vonkajšieho prostredia:	Limity a problémy z vonkajšieho prostredia:
Potenciál získať nenávratný finančný príspevok z EÚ zdrojov pre krytie investičných zámerov v obci	Malý záujem investorov o menšie obce
V rámci Mikroregiónu existuje možnosť vytvárať spolupráce založené na synergii s obcami	Nedostatočne rozvinutý cestovný ruch v okolí obce/mikroregiónu.
V blízkom okolí obce funguje rozvinutý cestovný ruch	Zlý stav životného prostredia v okolí obce/v mikroregiónu
Možnosť prilákať investorov	Nepochopenie/nerozpoznanie potenciálu disponibilných rozvojových zdrojov obce



2.5. Výstupy SWOT analýzy pre voľbu typu stratégie

Tomuto bodu je z pohľadu tvorby PHRSR venovaná mimoriadna pozornosť nakoľko výzvy, potenciály, limity a problémy vytvárajú väčšinou vzájomne previazaný logický hierarchický systém.

Preto v tomto bode nedôjde len k identifikácii samostatných javov, ale najmä vzájomných väzieb a ich príčinných súvislostí.

Následne budú výstupy tohto kroku spracované vo forme stromu výziev a problémov, ktorý tento systém a jeho väzby vizualizuje. Samotný strom je potom možné následne použiť k zadefinovaniu logického systému, teda stromu, cieľov a opatrení, ktoré sa budú vzťahovať na identifikované výzvy, potenciály, limity a problémy.

Hospodárska oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
- obec má vybudovaný vodovod, 100% pripojenosť na vodárenský vodovod - vybudovaná ČOV – zariadenie TU Košice - dostupnosť internetu a káblovej televízie - inštalovaný kamerový systém - dostupnosť mobilných sietí - obec je prístupná pravidelnou autobusovou dopravou - výhodná strategická poloha obce, blízkosť mesta Košice	- nedobudovaná kanalizácia - obec nie je plynofikovaná - nedostatočná prevencia voči kriminalite a možným protispoločenským konaniam - nedostatočný kamerový systém - nevyhovujúci technický stav niektorých úsekov miestnych komunikácií a chodníkov
Príležitosti	Ohrozenia
- využitie čerpania štrukturálnych fondov EÚ - realizácia opatrení na zvýšenie bezpečnosti ako občanov, tak aj návštevníkov - dobudovanie miestnych komunikácií a chodníkov - vybudovanie cyklochodníkov - zlepšovanie podnikateľského prostredia dobudovaním prvkov technickej infraštruktúry zabezpečiť ďalší rozvoj podnikateľských aktivít v obci	- zanedbávanie podpory štátu v oblasti malého a stredného podnikania - finančne náročná a pomalá výstavba, modernizácia a rekonštrukcia technickej infraštruktúry
Sociálna oblasť	



Silné stránky	Slabé stránky
• výhodná strategická poloha obce, blízkosť mesta Košice • základná škola v obci • dostatok voľnej pracovnej sily • ochota spolupráce miestneho obyvateľstva pri rozvoji obce • optimálne podmienky pre rekreačné využitie • zachovalé a prítťažlivé prírodné prostredie • kultúrne pamiatky v obci (kostol, kúria)	• absencia oddychových zón pre deti mládež, mladé rodiny, matky na materskej dovolenke a pre dôchodcov • absencia vhodných priestorov pre seniorov a osoby so zdravotným postihnutím • absencia sociálnej starostlivosti pre starších občanov • absencia zdravotného strediska • nižšia vzdelanostná úroveň obyvateľov zo sociálne znevýhodneného prostredia • nedostatok vlastných finančných zdrojov obce na financovanie rozvojových a investičných projektov • slabší záujem o veci verejné • nedostatok obecných pozemkov a ich roztrieštenosť
Príležitosti	Ohrozenia
• využitie čerpania štrukturálnych fondov EÚ • potenciál rozvoja cestovného ruchu • strategické postavenie obce • rozvoj športových a rekreačných aktivít s možnosťou využitia prírodného potenciálu územia • potencionálna spolupráca s okolitými obcami	• starnutie obyvateľstva • nedostatok finančných prostriedkov pre investičné zámery obce
Environmentálna oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
• zavedený systém triedeného zberu odpadov • prírodný potenciál na rozvoj vidieckeho, cestovného ruchu, pešej turistiky a cykloturistiky • pozitívny prístup miestnej samosprávy	• slabá ekologická uvedomelosť občanov • nedostatočné separovanie a zhodnocovanie odpadov • nedostatočné využívanie prírodného potenciálu



k zachovaniu prírodného dedičstva pre nasledujúce generácie	• nedostatočné využitie obnoviteľných zdrojov energie v prospech rozvoja obce
Príležitosti	Ohrozenia
• využitie čerpania štrukturálnych fondov EÚ • podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie • predchádzanie vzniku odpadov • zvýšenie zhodnocovania odpadov • zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľov obce • realizácia opatrení smerujúcich k udržaniu kvality životného prostredia	• slabá osвета v oblasti ochrany životného prostredia • znečisťovanie životného prostredia nelegálnymi skládkami • nárast produkcie komunálneho odpadu

2.6.Návrh strategického prístupu vyplývajúci zo SWOT analýzy

Využitím SWOT analýzy jednotlivých čiastkových oblastí boli vyšpecifikované silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia, ktoré prispeli k tvorbe návrhov a odporúčaní pre vypracovanie rozvojového dokumentu obce Herľany.

Výstupom SWOT analýzy je tak nielen identifikácia silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, ale aj návrh jedného zo štyroch prístupov k ďalšiemu rozvoju obce: ofenzívnej stratégie, defenzívnej stratégie, stratégie spojenectva alebo stratégie úniku.

Na základe častí SWOT analýzy je možné konštatovať, že výsledkom SWOT analýzy je prijatá OFENZÍVNA STRATÉGIA, pri ktorej silné stránky obce majú prevahu nad slabými stránkami, nad príležitosťami a ohrozeniami. Odpoveďou pre obec je tak potreba využiť príležitosti na svoj rozvoj prostredníctvom budovania stratégie postavennej na silných stránkach obce.

2.7. Výstup benchmarkingu v kontexte širšieho územia

Samostatnou oblasťou analytickej časti je identifikovanie potenciálnych nástrojov a možných prístupov na riešenie výziev a problémov, ktoré sa stali osvedčenými nielen na úrovni lokálnej, ale aj v národnej alebo nadnárodnej praxi.

Pri tomto postupe sa identifikujú analýzou overené postupy - pozitívne prvky - , rešpektujúc ich možné obmedzenia pri prenose skúseností. Tie môžu vyplývať z rozdielnosti prostredia (legislatívne, sociálne, ekonomické, geografické), rovnako tak z rôznej východiskovej situácie.



Metódou používanou v rámci spracovania tejto analýzy je porovnanie situácie a potenciálov rozvoja obce so situáciou a potenciálmi rozvoja inej porovnateľnej obce v rámci tzv. benchmarkingu. Porovnanie je vhodné sústrediť na obce, ktoré môžu byť vnímané ako konkurenti alebo naopak - sú príkladmi napredovania v dosiahnutom prograse, prípadne príkladmi dobrej praxe, ktorú je možné zohľadniť pri riešení obdobných výziev a problémov.

Benchmarking pre účel spracovania tohto dokumentu je možné zadefinovať ako proces porovnávania a merania vlastných bežiacich procesov s porovnateľnými procesmi vo vybraných (porovnávaných) subjektoch. Cieľom takého porovnania je zisk informácií, kde vzniká odchýlka, ktorá predstavuje tzv. úzke miesto procesu. Tak môže obec identifikovať problém a zaviesť zlepšenia. Práve cez porovnanie s najlepšími.

Východisková situácia obcí v najbližšom okolí

V najbližšom okolí zápasia všetky obce s obdobnými problémami a to nielen na úrovni rozvoja. Najčastejšími problémami obcí s nízkym počtom obyvateľov sú nedostatok finančných prostriedkov a slabý ľudský kapitál v spojení s prestarnutým obyvateľstvom. Okrem frustrácie patria medzi bariéry rozvoja obcí v bezprostrednom prostredí známe problémy s infraštruktúrou, nezamestnanosťou, či nízkym alebo málo využiteľným vzdelaním. Problémom je i fakt, že malé obce sa často bránia alebo im chýba príležitosť spájať sa do mikroregiónov.

Napriek uvedeným ťažkostiam je možné identifikovať aj rad príkladov obcí, ktoré vďaka mobilizácii vlastného potenciálu a s využitím externých zdrojov dokázali v oblasti environmentálnej, sociálnej a zvyšovania úrovne obyvateľstva efektívne napredovať. Sú to okolité obce: Nižná Kamenica, Vyšná Kamenica, Košický Klečenov, Bidovce, Svinica a Čakanovce.

V uvedených obciach boli naplno využité možnosti čerpania zdrojov EÚ pre rozvoj v každej oblasti – životné prostredie, infraštruktúra, školstvo, zdravotníctvo, sociálna infraštruktúra.

Práve predkladaný dokument môže obci Herľany pomôcť k zmene – priblíženiu sa k nasledovaniu hodným príkladom. Na obdobie 2021 – 2027 je vypracovaný detailný plán nástrojov (projektov) v súlade s cieľmi programovacích dokumentov pre najbližšie rozpočtové obdobie EÚ.

2.8. Identifikácia disparít a faktorov rozvoja

Každá obec disponuje zdrojmi, ktoré je možné definovať ako faktory jej rozvoja (ekonomického a sociálneho). Zdroje a faktory, ktoré sa nachádzajú v rámci hraníc katastrálneho územia obce sa označujú ako vnútorné (endogénne) faktory rozvoja. Zdroje a faktory, ktoré vplyvajú na rozvoj obce spoza hraníc obce tvoria vonkajšie (exogénne) faktory rozvoja. Súbor faktorov a zdrojov rozvoja obce tvorí rozvojový potenciál konkrétnej obce.

A) Prehľad faktorov rozvoja obce Herľany



Rozvojové faktory je možné členiť do nasledovných skupín:

- prírodné zdroje,
- sociálna infraštruktúra obyvateľstvo,
- technická infraštruktúra
- ekonomické činnosti
- rozpočet a majetok obce.

Prírodné zdroje

Katastrálne územie obce Herľany s rozlohou 992 ha patrí do Košického samosprávneho kraja. Herľany sú súčasťou mikroregiónu Pod Mošníkom, ktorého súčasťou sú aj ďalšie obce Nižná Kamenica, Vyšná Kamenica, Košický Klečenov, Bidovce, Svinica a Čakanovce. Herľany a všetky vymenované obce patria do okresu Košice-okolie a nachádzajú sa vo východnej časti okresu. Od mesta Košice je obec vzdialená približne 28 km. Obec pozostáva z dvoch katastrálnych území, a to Herľany a Žirovce. Územie obce Herľany sa rozprestiera pod úpäťm západných svahov Slanských vrchov, v údolí Herlianskeho potoka. V severnej časti sa nachádzajú chotáre Rankovce, Bačkovík, Čakanovce, Vyšná Kamenica a vo východnej časti Banské, ležiace v okrese Vranov nad Topľou. Nadmorská výška v strede obce je 365 m, 356-702 m v chotári.

Obyvateľstvo

Obec Herľany sa počtom obyvateľov zaraďuje k menším obciam Slovenska, celkový počet obyvateľov v obci v roku 2020 bol 289. Počet obyvateľov vykazuje rastúci i klesajúci trend.

Štruktúra obyvateľstva podľa veku a pohlavia

Dôležitou charakteristikou ľudských zdrojov je veková štruktúra obyvateľstva v kategóriách predproduktívny (0-14 rokov), produktívny (15-65 rokov) a poproduktívny vek (65 a viac rokov). Veková štruktúra je základným ukazovateľom pre posúdenie budúceho vývoja populácie. Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, konkrétne 173 obyvateľov. Najmenší podiel na obyvateľov pripadá v predproduktívnom veku, t. j. 56 obyvateľov.

Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti

Podľa výsledkov sčítania môžeme obyvateľstvo hodnotiť aj z hľadiska národnostnej štruktúry. Z pohľadu národnostného zloženia výrazne prevláda slovenská národnosť. Počet obyvateľov, ktorí sa hlásia svojou príslušnosťou k slovenskej národnosti je 284, čo predstavuje 98,26% z celkového počtu, 0,69 % sa hlási k maďarskej národnosti a 0,34 % k českej národnosti.

Štruktúra obyvateľstva podľa náboženstva

Z hľadiska náboženského vyznania je štruktúra obyvateľstva v obci rôznorodá. K veriacim sa hlási 100% obyvateľstva obce. Z uvedenej štatistiky vyplýva že dominantným náboženstvom v obci Herľany je rímskokatolícka cirkev, ku ktorej sa hlási takmer polovica obyvateľov, t. j. 45,67%.

Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania



Úroveň vzdelanosti populácie sa v súčasnej etape socioekonomického rozvoja stáva jedným z predpokladov, ktoré významným spôsobom vplyvajú na celkovú rozvoja schopnosť územia. Vzdelanie je jednou z možností ako si na pracovnom trhu zaistiť lepšie pracovné príjmy, nižšiu možnosť straty zamestnania alebo nižšiu mieru ohrozenia dlhodobou nezamestnanosťou. Predmetné územie má vidiecky charakter, čo sa odráža aj na vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva, kde najvyššie dosiahnuté vzdelanie je prevažne stredné odborné vzdelanie. Podiel osôb s vysokoškolským vzdelaním je 14,87 % z počtu obyvateľov, u ktorých je známe najvyššie ukončené vzdelanie.

Ekonomická štruktúra a ekonomický rozvoj

Jednou zo základných sociálno-ekonomických klasifikácií triedenia obyvateľstva je ekonomická aktivita. Z tohto hľadiska možno obyvateľstvo rozdeliť na ekonomicky aktívne a neaktívne. Medzi demografické ukazovatele zaradíme aj zamestnanosť obyvateľstva. Na základe zmapovania zamestnanosti možno posúdiť, koľko obyvateľov v obci je ekonomicky aktívnych, koľko obyvateľov sa nachádza na materskej dovolenke, koľko je dôchodcov, koľko sa nachádza v obci nezamestnaných a pod.. V obci najväčšiu skupinu tvoria zamestnanci (42,56 %), avšak vysoké percento obyvateľstva tvorí skupina dôchodcov (21,45 %).

Technická infraštruktúra

Cesty (stav miestnych komunikácií)	Stav časti miestnych komunikácií je dobrý, časť ciest je nevyhovujúca
Chodníky (stav miestnych komunikácií)	Absentujú alebo je nevyhovujúci technický stav chodníkov
Spoje (typy, autobusové, železničné, iné)	autobusové
Železničná stanica	nie
Autobusová zástavka (stav a počet)	4 - vyhovujúce
Vodovod	Áno
Kanalizácia	nie
Čistička odpadových vôd	Áno
Vykurovanie	individuálne
Rozvod plynu (je obec plynofikovaná)	nie
Teplá voda	individuálne
Rozvod tepla, vykurovanie	individuálne
El. vedenie	áno
Verejné osvetlenie	Vyhovujúci
Využívate LED technológiu	Čiastočne – 50 %
Pokrytie mobilných operátorov (kvalita signálu jednotlivých operátorov)	vyhovujúca
Optická sieť na pripojenie internetu	nie



Odpadové hospodárstvo

Na území obce vzniká hlavne komunálny odpad a biologický odpad z domácnosti, z verejných priestranstiev. Obec zabezpečuje separovanie odpadu v hlavných komoditách papier, sklo, plast, ale aj v ďalších komoditách v súlade s aktuálnou legislatívou. Odvoz a zneškodňovanie komunálneho odpadu pravidelne zabezpečuje dodávateľsky. V obci sa nachádza zberný dvor, v areáli ktorého je priestor určený na voľné skladovanie biologicky rozložiteľného odpadu. Zmenami v systéme prístupu k nakladaniu s odpadom je však potrebné sa neustále zaoberať, najmä s ohľadom na vznik nelegálnych skládok, nakoľko časti obyvateľstva ešte stále chýba dostatočné uvedomenie. Obec neustále dbá na to, aby sa v jej katastri nevyskytli žiadne environmentálne záťaž.

Sociálna infraštruktúra obce

Sociálnu infraštruktúru a občiansku vybavenosť v obci charakterizujú zariadenia z oblasti administratívy a kultúry, športové zariadenia, školské zariadenia. Občianska vybavenosť významnou mierou skvalitňuje život obce. Úroveň občianskej vybavenosti je ovplyvňovaná charakterom obce, veľkosťou obce, počtom jej obyvateľov a návštevníkov, ich potrebami. Obec disponuje sociálnou infraštruktúrou: obecný úrad, cintorín, kostol, základná škola, školské ihrisko, multifunkčné ihrisko, knižnica, pošta, pohostinstvo, obchod, predajne, obecný rozhlas.

Štruktúra domového a bytového fondu

Väčšina obyvateľov v obci Herľany býva v tradičných rodinných domoch. V obci sa nachádza 1 bytový dom. Celkový počet trvalo obývaných rodinných domov je 70. Rodinné domy sú v dobrom stave.

Detailné spracovanie analýz obce tvorí prílohu č. 1 tohto dokumentu

B) Prehľad disparít obce Herľany

Pri analýze problémov boli identifikované nasledovné disparity a limity rozvoja územia obce Herľany:

Oblasť rozvoja	Popis disparity
• Prírodné zdroje	➤ nevyužitý prírodný a kultúrno-historický potenciál pre rozvoj cestovného ruchu
• Obyvateľstvo	➤ starnúca populácia a klesajúci počet produktívneho obyvateľstva migrácia mladých obyvateľov
• Ekonomická štruktúra a ekonomický rozvoj	➤ nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily ➤ rastúca dlhodobá nezamestnanosť.
• Technická infraštruktúra	➤ technický stav verejnej budovy –



Sociálna infraštruktúra obce	ZŠ - vyžadujúcu si rekonštrukciu
	➤ nedostatočná školská a predškolská infraštruktúra ➤ chýbajúce domovy sociálnych služieb

Tabuľka - disparity a limity rozvoja územia

3. Rozvojová stratégia

3.1. Vízia rozvoja a hlavný cieľ

Vízia predstavuje očakávaný stav, ktorý má obec zo strednodobého hľadiska dosiahnuť. Definuje rámec pre vymedzenie strategických cieľov a priorít na obdobie budúcich 7 – 10 rokov pričom popisuje aj postupy na ich dosiahnutie.

Vízia obce Herľany predstavuje opis ideálneho stavu, ktorý si obyvatelia obce prajú dosiahnuť a aktívnym systematickým prístupom sa chcú blížiti k jej naplneniu.

Na základe komplexnej analýzy východiskového stavu obce, súboru kvalitatívnych a kvantitatívnych dát, analýzy silných a slabých stránok územia, identifikácii hlavných faktorov smerujúcich k rozvoju územia, pochopením väzieb územia, zohľadnením faktorov podporujúcich rast, resp. rozvoj územia, ako aj na základe funkcií, ktoré obec v súčasnosti plní, strategická vízia obce Herľany je formulovaná nasledovne:

Vízia rozvoja:

Obec Herľany je modernou obcou, ktorá vytvára predpoklady pre systematické zlepšovanie životných podmienok a podporujúca zvýšenie životnej úrovne svojich obyvateľov všetkých vekových kategórií cez:

- podporu mobility a prepojitelnosti,
- podporu spravodlivých riešení v sociálnej oblasti tak, aby bola samospráva bližšie k občanom a viedla k skvalitneniu života v regióne,
- podporu inovatívnych a ekologických – dobu odrážajúcich – riešení pre všetkých svojich občanov.

Hlavný cieľ:

Vytvárať priestor a podmienky pre zlepšenie kvality života v obci, cez poznanie potrieb svojich obyvateľov a zabezpečiť predpoklady k trvalo udržateľnému rozvoju obce s dôrazom na inovatívne a ekologické riešenia, ktoré reflektujú nároky ale aj benefity dnešnej doby a ponúkať sociálne riešenia ako nástroj priblíženia sa k občanom.

3.2. Štruktúra priorít a ich väzby

Zámerom tejto časti programu je zadefinovať priority a poskytnúť prehľad strategických a špecifických (operatívnych) cieľov vo väzbe na hlavný cieľ a priority, ktoré s určitou povedú priamo k naplneniu



stanovenej vízie, pričom tieto priority a z nich plynúce návrhy projektov nemusia spadať len do kompetencie obce.

V tejto časti je dôležité ich explicitne vymedziť a pomenovať tak, aby ich bolo možné zapracovať do plánu plnenia. Pri opatreniach, ktoré nie sú priamo v kompetencii obce, je dôležité aby boli presne sformulované do takej podoby, v akej ich obec bude môcť začleniť do vyšších strategických zámerov napr. samosprávneho kraja.

Naplnenie dlhodobej vízie a dosiahnutie hlavného cieľa obce Herľany je rozložené do troch prioritných oblastí, ktorých naplnenie je podmienené splnením špecifických cieľov, ktoré môžu byť v rámci dekompozície tvorené ďalšími špecifickými subcieľmi a spolu s vyššími cieľmi sa stávajú základnými piliermi pri realizácii hlavného cieľa.

Základné prioritné oblasti sú vymedzené nasledovne:

Prioritná oblasť 1: Moderná a inovatívna obec

Prioritná oblasť 2: Obec atraktívna pre všetkých

Prioritná oblasť 3: Eko obec

Predstavenie obsahu jednotlivých priorít je možné najlepšie demonštrovať cez uvedenie špecifických cieľov, ktoré pod danú prioritu spadajú a práve ich jednotlivé splnenie zabezpečí aj naplnenie priority.

Prioritná oblasť 1: Moderná a inovatívna obec

Strategický cieľ: 1.1 Rozširovať a naplňovať vnútorný potenciál územia obce, založený na dobudovaní dopravnej a technickej infraštruktúry, podporovať miestne hospodárstvo a zaviesť moderné a inovatívne prvky v rámci obce

Prioritná oblasť 2: Obec atraktívna pre všetkých

Strategický cieľ: 2.1 Podporiť skvalitnenie občianskej, športovej a kultúrnej vybavenosti obce

Strategický cieľ: 2.2 Zvýšiť atraktivnosť obce a zlepšiť kvalitu života pre jej obyvateľov a návštevníkov

Prioritná oblasť 3: Eko obec

Strategický cieľ: 3.1 Zabezpečiť kvalitné životné prostredie pre obyvateľov obce a návštevníkov

Strategický cieľ: 3.2 Podporiť nástroje smerujúce k ochrane životného prostredia

Obrázok nižšie ilustruje prepojenie a väzby medzi definovaním Vízie rozvoja, Hlavného cieľa a priorít obce Herľany, ktorých naplnenie je možné dosiahnuť prostredníctvom naplnenia cieľov jednotlivých nástrojov (projektov), ktoré povedú k naplneniu jednotlivých špecifických cieľov, prostredníctvom ktorých je možné naplniť strategické ciele určené pre každú prioritnú oblasť obce.



Obr. Prepojenie a väzby medzi definovaním Vízie rozvoja, Hlavného cieľa a priorít obce Herľany

3.3.Systém cieľov, ich súvislostí, indikátorov a strom cieľov

3.3.1. Prehľad strategických a špecifických (operatívnych) cieľov vo väzbe na hlavný cieľ a priority

Vízia: Obec Herľany je modernou obcou, ktorá vytvára predpoklady pre systematické zlepšovanie životných podmienok a podporujúca zvýšenie životnej úrovne svojich obyvateľov všetkých vekových kategórií cez:

- podporu mobility a prepojitelnosti,
- podporu spravodlivých riešení v sociálnej oblasti tak, aby bola samospráva bližšie k občanom a viedla k skvalitneniu života v regióne,
- podporu inovatívnych a ekologických – dobu odrážajúcich – riešení pre všetkých svojich občanov.

Hlavný cieľ: Vytvárať priestor a podmienky pre zlepšenie kvality života v obci, cez poznanie potrieb svojich obyvateľov a zabezpečiť predpoklady k trvalo udržateľnému rozvoju obce s dôrazom na inovatívne a ekologické riešenia, ktoré reflektujú nároky ale aj benefity dnešnej doby a ponúkať sociálne riešenia ako nástroj priblíženia sa k občanom.

Priorita 1 Moderná a inovatívna obec	Priorita 2 Obec atraktívna pre všetkých		Priorita 3 Eko obec	
Strategický cieľ 1.1 Rozširovať a naplňať vnútorný potenciál územia obce, založený na dobudovaní dopravnej a technickej infraštruktúry, podporovať miestne hospodárstvo	Strategický cieľ 2.1 Podporiť skvalitnenie občianskej, športovej	Strategický cieľ 2.2 Zvýšiť atraktivnosť obce a zlepšiť kvalitu života	Strategický cieľ 3.1 Zabezpečiť kvalitné životné prostredie pre obyvateľov obce	Strategický cieľ 3.2 Podporiť nástroje smerujúce k ochrane životného



a zaviesť moderné a inovatívne prvky v rámci obce	a kultúrnej vybavenosti obce, celkové zvýšenie kvality života v obci	pre jej obyvateľov a návštevníkov	a návštevníkov	prostredia
---	--	-----------------------------------	----------------	------------

3.4.Strategický prístup pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priorít a systému cieľov PHRSR

Stratégia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 – 2027 priamo nadväzuje na analytickú časť, ktorá cez popísané oblasti predstavuje komplexnú analýzu obce.

Predkladaná časť PHRSR sa zameriava na stratégiu rozvoja obce Herľany, so zohľadnením tvrdých dát (štatistický úrad, výstupy z dotazníkov), ale aj relevantných informácií získaných od miestnych aktérov, cez tzv. mäkké dáta (očakávania obyvateľov samosprávy) ale hlavne výstupov a záverov PHRSR 2015 – 2020 na ktorý priamo nadväzuje a bol podkladom pre vytvorenie nového predkladaného PHRSR na roky 2021- 2027.

Vychádzajúc zo skúseností a relevantnej dokumentácie, ktorá stojí za vytvorením PHRSR každej obce, je pre definovanie obecnej rozvojovej stratégie nevyhnutné pochopiť aj prognostické varianty rozvoja územných celkov vyššej úrovne. Tie je potrebné zapracovať nielen z hľadiska strednodobého, ale aj dlhodobého horizontu. Tieto východiská prognózy budúceho vývoja sú prezentované v strategických dokumentoch národnej a nadnárodnej úrovne.

Tu je nutné rešpektovať nielen súlad medzi Národnou stratégiou regionálneho rozvoja Slovenskej republiky v zmysle zákona 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, ale aj PHRSR príslušného samosprávneho kraja v prípade PHRSR obce, aby sa zabezpečila vzájomná synergia pri plnení stanovených cieľov.

K týmto dôležitým strategickým dokumentom ktoré prispievajú k plneniu cieľov PHRSR priradujeme aj medzinárodné dohody ako je:

- Agenda 2030,
- Urbact III,
- akčné plány iniciované zo strany subjektov územnej spolupráce v špecifických prípadoch schvaľované uznesením vlády SR alebo príslušnými orgánmi územných samospráv, najmä v podobe akčných plánov najmenej rozvinutých okresov,
- Integrovaná stratégia územného a miestneho rozvoja na roky 2021-2027,

Viaceré dokumenty Európskej komisie a OECD odporúčajú spracovanie rozvojových stratégií na úrovni tzv. strategicko-plánovacích regiónov (ako čiastkových územných jednotiek pre plánovanie na subregionálnej úrovni), ktoré môžu byť chápané ako skupiny obcí pre potreby podpory regionálneho



rozvoja. Predkladaná stratégia obce Herľany je vypracovaná za samostatnú územnú jednotku (nie je súčasťou skupiny obcí s povinnosťou predkladať PHRSR za skupinu obcí)

Základom tejto stratégie sú tri vzájomne sa dopĺňajúce priority, ktoré je možné preniesť aj na lokálnu úroveň – úroveň obce:

Prioritná oblasť 1: Moderná a inovatívna obec (hospodárska oblasť)

Prioritná oblasť 2: Obec atraktívna pre všetkých (sociálna oblasť)

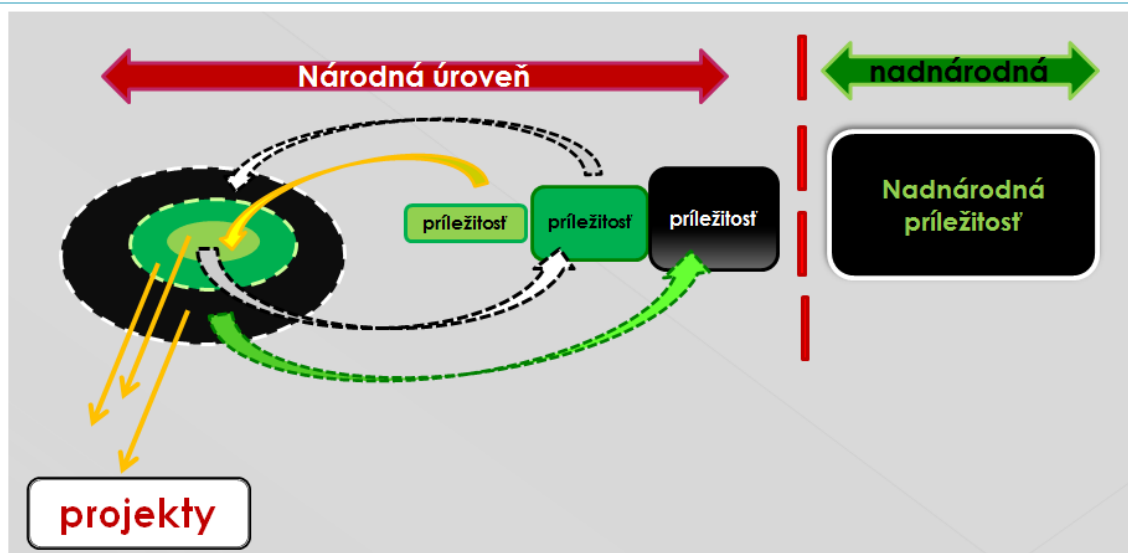
Prioritná oblasť 3: Eko obec (environmentálna oblasť)

Súčasťou predloženej strategickej časti dokumentu je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, a formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

TVORBA STRATÉGIE NA ZÁKLADE PRÍSTUPU K VYUŽITIU HODNÔT, KTORÉ PRE OBEC PONÚKA INOVAČNÝ PROJEKT (NÁSTROJ)

V súvislosti s inovačným procesom a pochopením významu nástroja - inovačného projektu je dôležité spomenúť možnosti ako využiť hodnotu, ktorú so sebou prináša realizácia inovačného projektu obce Herľany nielen z pohľadu realizátora inovácie, ale aj z pohľadu rozvoja obce :

- krátkodobé využite príležitosti – nepochopenie hodnoty inovačného nástroja: Pri tomto pohľade býva realizácia projektu vnímaná ako konečný cieľ, ktorým sa dosiahne projektový zámer a tým jeho význam končí. Cieľ projektu je naplnený, ale nebol koncipovaný a riadený tak, výstupy získané z projektu generovali ďalšie inovačné príležitosti, ďalšie možnosti pre rozvoj obce, napríklad získanie nových partnerstiev obce, vytvorenie nových inovačných príležitostí v obci, atď. Potenciál inovačného projektu ostáva takto nevyužitý;
- dlhodobé využite príležitosti – pochopenie hodnoty inovačného projektu: Druhý pohľad je vnímanie inovačného projektu len ako prostriedku, doslova nástroja, ktorý napomáha dosiahnuť vyšší - strategický cieľ obce. Tento prístup umožňuje maximálne využiť potenciál projektu, pretože využitá príležitosť generuje ďalšie príležitosti pre obec (implementácia jedného projektu vytvára podmienky pre vytvorenie ďalšieho projektu).



Obr. Špirála rozvoja obce pri implementácii projektov v PHRSR 2021 – 2027, jedna využitá príležitosť (projekt) generuje ďalšiu príležitosť

Využiť všetky ponúkané príležitosti a vyčerpať ich potenciál je jediná cesta k trvalo udržateľnému rozvoju obce.

Využitím SWOT analýzy jednotlivých čiastkových oblastí boli definované silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia, ktoré prispeli k tvorbe návrhov a odporúčaní pre regionálny rozvoj obce Herľany.

Výstupom SWOT analýzy je tak nielen identifikácia silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, ale aj návrh jedného zo štyroch prístupov: ofenzívnej stratégie, defenzívnej stratégie, stratégie spojenectva alebo stratégie úniku.

Na základe jednotlivých častí SWOT analýzy je možné konštatovať, že výsledkom SWOT analýzy je prijatá OFENZÍVNA STRATÉGIA, pri ktorej silné stránky obce majú prevahu nad slabými stránkami, nad príležitosťami a ohrozeniami.

Odpoveďou pre obec je tak potreba využiť príležitosti na svoj rozvoj prostredníctvom budovania stratégie postavenej na silných stránkach obce.

3.5.Partneri pre implementáciu PHRSR a stratégia ich zapojenia

Organizačno-inštitucionálne zabezpečenie plnenia PHRSR 2021 – 2027 a administratívna podpora
Hlavnými spoluriešiteľmi (z pohľadu PHRSR - partnermi) sú najmä miestni aktéri – obyvatelia obce Herľany.

V procese prípravy PHRSR 2021 - 2027 boli prizvaní obyvatelia obce Herľany s cieľom zapracovania ich požiadaviek a potrieb.

V procese záverečného spracovania PHRSR spolu s poslancami a zamestnancami obecného úradu



obyvatelia aktívne pristupovali k prerokovaniu finálneho návrhu PHRSR obce, s dôrazom na definovanie strategickej časti dokumentu.

Inštitucionálne zabezpečenie

Strategická časť dokumentu ponúka prierezový prehľad o pripravovaných projektoch napĺňajúce špecifické (sub)ciele definovaných priorít obce v období 2021-2027.

Široký rámec navrhovaných projektov si bude vyžadovať zodpovednú prípravu obce nielen čo sa týka zostavenia odborných tímov, ktoré budú zabezpečovať vecnú náplň projektov, ale aj silnú administratívnu podporu tzv. realizačný tím, ktorý bude zložený zo zamestnancov obecného úradu prípadne administratívnej podpory z externého prostredia.

Jedným z dôvodov, prečo sa bude organizačnej podpore projektov na začiatku implementačného obdobia 2021 – 2027 venovať zvýšená pozornosť je náročnosť týchto projektov.

Administratívne zaťaženie spojené s projektovou dokumentáciou, verejným obstarávaním a následným nákupom, počet riešiteľov, ktorí dosiahnuté výsledky v rámci svojich aktivít podávajú ďalej, rešpektujúc prepojenie na výsledky iných aktivít v projekte či ďalších riešiteľov, kladie enormné nároky na koordináciu, ktorá v istých momentoch môže zlyhávať a veľakrát vyúsťuje do nemalých problémov a tie potom majú vplyv na celkový harmonogram realizácie projektu. S ohľadom na predchádzajúce skúsenosti obce a poddimenzovanie ľudských kapacít na obecnom úrade bude potrebné spolupracovať s externými poradcami, odborníkmi, pričom realizácia projektov bude vždy rozdelená do parciálnych cieľov, ktoré budú reprezentované mini projektmi s vlastnými postupmi a cieľmi tak, aby táto vhodne zvolená organizačná podpora dokázala sprehľadniť celý proces projektového riadenia a viesť realizačný a odborný tím efektívnou cestou bez plytvania času, financiami a ďalšími zdrojmi.

Riadiacim orgánom PHRSR na úrovni obce bude obecné zastupiteľstvo. Výkonným orgánom PHRSR na úrovni obce bude starosta, ktorého kompetencie a zodpovednosti z pohľadu projektového riadenia budú obsahovať hlavne zodpovednosť za systém riadenia PHRSR - systém čerpania dotácií, využívania úverových zdrojov a účinne, efektívne a hospodárne čerpanie štrukturálnych fondov. Výkonnou zložkou sú aj pracovníci obecného úradu či tzv. projektoví zamestnanci na dobu určitú – zamestnaní podľa potrieb konkrétneho projektu na obdobie trvania projektu.

Funkciu kontrolného orgánu obce zabezpečí hlavný kontrolór obce prípadne príslušné komisie vytvorené podľa potreby jednotlivých rozvojových zámerov.

Do realizácie jednotlivých opatrení a aktivít budú podľa potreby a relevantnosti zapájané aj ďalšie subjekty – obyvatelia obce, podnikatelia, mimovládne organizácie či partneri na úrovni mikroregiónu, regiónu či VUC.

Realizácia naplánovaných projektov obce v období 2021 – 2027 si bude vyžadovať systematickosť na všetkých úrovniach a zložkách projektového riadenia.



Úlohou inštitucionálneho zabezpečenia PHRSR bude zaistiť koordinovaný postup pri efektívnom, hospodárnom a účinnom spôsobe riadenia projektových zámerov:

- optimálne rozloženie zdrojov
- efektívne a oprávnené čerpanie finančných prostriedkov
- zabránenie duplicite vykonávaných činností, odstránenie nepokrytých činností a zabránenie prelínaniu zdrojov
- koordinovaný prístup v rozdelení úloh v území
- zabezpečenie priamych informačných tokov
- prijímanie okamžitých nápravných opatrení

Zároveň, obec si kladie za cieľ, zohľadňovať pripomienky a názory poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti, preto je dokument PHRSR obce živým dokumentom, ktorý do budúcnosti bude s možnými aktualizáciami.

Obecné zastupiteľstvo, ktoré schvaľuje celý dokument PHRSR a raz ročne vyhodnocuje jeho plnenie, bude zároveň zodpovedné za schválenie nutného spolufinancovania projektov v procese ich prípravy.

Rovnako bude obecné zastupiteľstvo schvaľovacím orgánom pre vypracované hodnotiace a monitorovacie správy, ktoré bude obec ako prijímateľ dotácie v stanovených termínoch predkladať poskytovateľovi dotácie.

č.	Názov partnera	Úloha partnera pri implementácii stratégie
1	Obecný úrad Herľany	• výkonný orgán, administratívny orgán
2	Aktívni občania – obyvatelia obce	• konzultačný a poradný orgán pri implementácii špecifických nástrojov PHRSR
3	Subjekty z oblasti vzdelávania a podpory cestovného ruchu	• zapojené pri príprave a realizácii nástrojov v oblasti cestovného ruchu
4	Externí poradcovia – poradensko - konzultačné agentúry	• zabezpečenie možností získať NFP k implementácii projektov
5	Susediace obce v rámci okresu/ regiónu	• spolupráca pri projektoch presahujúcich územie obce
6	Orgány regionálnej samosprávy	• spolupráca a konzultácie pri realizácii a implementácii nástrojov
7	Orgány štátnej správy	• spolupráca a konzultácie pri realizácii a implementácii nástrojov
8	Subjekty tretieho sektora – mimovládne organizácie	• spolupráca, podľa potrieb konkrétneho projektu

Tabuľka: Prehľad partnerov pre implementáciu PHRSR



4. Implementačný plán
4.1. Nástroje na implementáciu stratégie
Prioritná oblasť 1: Moderná a inovatívna obec
Strategický cieľ 1.1: Rozširovať a naplňať vnútorný potenciál územia obce, založený na dobudovaní dopravnej a technickej infraštruktúry, podporovať miestne hospodárstvo a zaviesť moderné a inovatívne prvky v rámci obce
1.1 Zlepšenie technickej vybavenosti obce
Projekt: Vybudovanie kanalizácie
Nástroje:
Vybudovanie splaškovej kanalizácie
Projekt: Rekonštrukcia verejného osvetlenia
Nástroje:
Modernizácia verejného osvetlenia
Projekt: Modernizácia obecného rozhlasu
Nástroje:
Modernizácia obecného rozhlasu
1.2 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry
Projekt: Rekonštrukcia a dobudovanie miestnych cestných komunikácií
Nástroje:
Rekonštrukcia miestnych cestných komunikácií
Výstavba miestnych komunikácií
Projekt: Rekonštrukcia a dobudovanie chodníkov
Nástroje:
Rekonštrukcia chodníkov
Dobudovanie chodníkov
Projekt: Rekonštrukcia záchytného parkoviska
Nástroje:
Rekonštrukcia parkoviska
Projekt: Modernizácia autobusových zastávok
Nástroje:
Modernizácia autobusových zastávok
Projekt: Budovanie a modernizácia bezpečnostného dopravného značenia
Nástroje:
Budovanie a modernizácia bezpečnostného dopravného značenia
Projekt: Optické pripojenie v obci
Nástroje:
Inštalácia optického káblu v obci
1.3 Podpora podnikateľov – SZČO, MSP, SHR
Projekt: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci
Nástroje:



Príprava priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj podnikateľských aktivít

Podpora miestnych podnikateľských subjektov

1.4 Podpora a rozvoj spolupráce s okolitými obcami a podpora cezhraničnej spolupráce

- **Projekt: Rozvoj partnerskej spolupráce**

Nástroje:

Rozvoj spolupráce s inými subjektmi: obce, mestá, podnikatelia, investori

Zbieranie pozitívnych, inšpiratívnych skúseností a príkladov dobrej praxe z okolitých obcí (ako ja zo zahraničia) a ich následná aplikácia do života obce

Vypracovanie spoločných rozvojových dokumentov s okolitými obcami

Prioritná oblasť 2: Obec atraktívna pre všetkých

Strategický cieľ 2.1: Podporiť skvalitnenie občianskej, športovej a kultúrnej vybavenosti obce.

Strategický cieľ 2.2: Zvýšiť atraktivnosť obce a zlepšiť kvalitu života pre jej obyvateľov a návštevníkov

2.1 Podpora tvorby podmienok pre rozvoj bývania v obci

- **Projekt: Podpora individuálnej bytovej výstavby**

Nástroje:

Zabezpečenie základnej infraštruktúry (cesty, chodníky, kanalizácia, vodovod, elektrické pripojenie, osvetlenie, plynofikácia)

2.2 Podpora sociálnej infraštruktúry, služieb a bezpečnosti v obci

- **Projekt: Rekonštrukcia základnej školy**

Nástroje:

Rekonštrukcia základnej školy

Výmena vykurovania

- **Projekt: Modernizácia hasičskej zbrojnice**

Nástroje:

Modernizácia hasičskej zbrojnice

Vybudovanie technického zázemia pre členov DHZ a DHZO

- **Projekt: Vybudovanie domu smútku**

Nástroje:

Vybudovanie domu smútku

Zabezpečenie oplatenia

2.3 Skvalitnenie ponuky športového, kultúrneho a spoločenského vyžitia v obci

- **Projekt : Podpora kultúrnych a športových podujatí**

Nástroje:

Podpora kultúrnych podujatí

Podpora športových podujatí



Projekt: Výstavba detského ihriska
Nástroje:
Výstavba detského ihriska
Projekt: Modernizácia multifunkčného ihriska
Nástroje:
Modernizácia multifunkčného ihriska
Projekt: Revitalizácia zelených plôch
Nástroje:
Revitalizácia a tvorba zelených verejných priestranstiev a oddychových zón v zastavanej časti obce
Osadenie prvkov drobnej architektúry
2.4 Podpora rozvoja cestovného ruchu
Projekt: Výstavba cyklotrasy a náučných chodníkov
Nástroje:
Zabezpečenie značenia oddychových zón a odpočívadiel
Dobudovanie cyklotrasy
Projekt: Zveľadňovanie kultúrnych pamiatok v obci
Nástroje:
Ochrana a obnova kultúrnych pamiatok (kostol)
Rekonštrukcia objektu kaštieľa

Prioritná oblasť 3: Eko obec
Strategický cieľ 3.1: Zabezpečiť kvalitné životné prostredie pre obyvateľov a návštevníkov obce
Strategický cieľ 3.2: Podporiť aktivity smerujúce k ochrane životného prostredia
3.1 Prevencia pred povodňami
Projekt: Dobudovanie a rekonštrukcia rigolov
Nástroje:
Rekonštrukcia jestvujúcich rigolov
Dobudovanie rigolov
Projekt: Protipovodňové opatrenia
Nástroje:
Riešenie odvodňovacích kanálov
Revitalizácia a ochrana tokov a mokradí
3.2 Podpora zhodnocovania odpadov
Projekt: Modernizácia zberného dvora
Nástroje:
Modernizácia zberného dvora
Zabezpečenie potrebnej techniky a vozidiel na zber a separáciu odpadu
Projekt: Modernizácia kompostoviska na biologický odpad



Nástroje:

Zriadenie lokálneho kompostoviska

Zabezpečenie potrebnej techniky a vozidiel na zber a zhodnocovanie odpadu

3.3 Opatrenia proti čiernym skládkam a dodržiavania čistoty v obci

- **Projekt: Predchádzanie čiernym skládkam v katastri obce zakúpením fotopascí**

Nástroje:

Zakúpenie a inštalovanie fotopascí

Monitorovanie oblasti

Kontrola dodržiavania čistoty a poriadku na verejných priestranstvách

3.4 Znižovanie energetickej náročnosti a podpora obnoviteľných zdrojov

- **Projekt: Znižovanie energetickej náročnosti a podpora energetickej sebestatočnosti obce a jej obyvateľov**

Nástroje:

Zníženie energetickej náročnosti verejných budov

Zavedenie obnoviteľných zdrojov energie

- **Projekt: Výstavba zariadení na využitie vybraných druhov obnoviteľných zdrojov energie**

Nástroje:

Prevádzkovanie zariadení na využitie vodnej, slnečnej a geotermálnej energie

3.5. Znížiť produkciu skleníkových plynov

- **Projekt: Zvyšovanie atraktivity a dostupnosti nízkoemisnej verejnej/osobnej dopravy a nemotorovej dopravy**

Nástroje:

Vybudovanie nabíjacej stanice pre elektromobily

Vybudovanie nabíjacej stanice pre elektrobicykle

5. Merateľné ukazovatele nástrojov, harmonogram a finančný plán

Súčasťou programovej časti je definovanie hodnôt ukazovateľov projektu, ktoré boli samosprávou vytýčené pre každý pripravovaný projekt

Základné členenie merateľných ukazovateľov je nasledovné:

- Ukazovatele výstupu označujú hmatateľné produkty, bezprostredne dosiahnuté realizáciou jednej alebo viacerých aktivít, často vyjadrené v merateľných fyzických alebo peňažných jednotkách. Odrážajú skutočnosť, že niečo bolo vytvorené, vyprodukované, zriadené, zrealizované.
- Ukazovatele výsledku sú hmatateľnými produktmi projektu a bývajú objektívne overiteľnými ukazovateľmi cieľa projektu. Východiskovou hodnotou je absolútna hodnota výsledku ku dňu začiatku realizácie aktivít projektu stanovená ako 0 a plánovanou hodnotou bude absolútna hodnota dosiahnutá realizáciou projektu ku dňu ukončenia realizácie aktivít projektu. Medzi výstupom a výsledkom je logická väzba.



- Ukazovatele dopadu vyjadrujú dlhodobý efekt projektu a budú merané v horizonte niekoľkých rokov po ukončení realizácie aktivít projektu. Východiskovou hodnotou je tak, ako aj pri ukazovateľoch výsledku, absolútna hodnota dopadu v roku ukončenia realizácie aktivít projektu a plánovanou hodnotou bude absolútna hodnota, dosiahnutá za obdobie 5 bežných rokov po ukončení realizácie aktivít projektu. Ukazovatele dopadu predstavujú dôsledok zrealizovaných aktivít projektu.

Pre projekty uvádzané v rámci predkladaného PHRSR obce Herľany budú sledované ukazovatele:

- ukazovatele výsledku, ukazovatele dopadu, ukazovatele výstupu (uvádzané pre činnosti charakterizované iba ako „Nástroje“ – tie, ktoré nespadajú pod projektový zámer)

Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHRSR

5.1 MERATEĽNÉ UKAZOVATELE NÁSTROJOV

Typ ukazovateľa	Názov ukazovateľa	Zodpovedná inštitúcia	MJ	Východisková hodnota	Cieľová hodnota
Prioritná oblasť 1: Moderná a inovatívna obec					
1.1 Zlepšenie technickej vybavenosti obce					
Výsledok	Kanalizačné prípojky	Obec	počet	0	330
Výsledok	Modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia	Obec	počet	0	1
Výsledok	Zmodernizovaný obecný rozhlas	Obec	počet	1	1
Výsledok	Optické pripojenie	Obec	počet	0	1
1.2 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry					
Výsledok	Novovybudované miestne cestné komunikácie	Obec	m	0	1000
Výsledok	Zrekonštruované miestne cestné komunikácie	Obec	m	0	2000
Výsledok	Novovybudované chodníky	Obec	m	0	2000
Výsledok	Zrekonštruované chodníky	Obec	m	0	2000
Výsledok	Zrekonštruované parkovisko	Obec	počet	1	1
Výsledok	Zmodernizované autobusové zastávky	Obec	počet	4	4
Výsledok	Zmodernizované prvky bezpečnostného dopravného značenia	Obec	súbor	0	3
1.3 Podpora podnikateľov – SZČO, MSP, SHR					
Dopad	Podpora podnikateľa (SHR, SZČO, MSP)	Obec	počet	0	5



1.4 Podpora a rozvoj spolupráce s okolitými obcami a podpora cezhraničnej spolupráce					
Výsledok	Schválené projekty cezhraničnej spolupráce	Obec	počet	0	4
Dopad	Nová partnerská spolupráca s obcami	Obec	počet	0	5
Dopad	Spolupráca obce s podnikateľskými subjektami	Obec	počet	0	8
Prioritná oblasť 2: Obec atraktívna pre všetkých					
2.1 Podpora tvorby podmienok pre rozvoj bývania v obci					
Dopad	Počet novovzniknutých bytových jednotiek v obci	Obec	počet	0	30
2.2 Podpora sociálnej infraštruktúry, služieb a bezpečnosti v obci					
Výsledok	Zrekonštruovaná základná škola	Obec	počet	1	1
Výsledok	Vymenené vykurovanie	Obec	počet	1	1
Výsledok	Zmodernizovaná hasičská zbrojnica	Obec	počet	1	1
Výsledok	Vybudované technické zázemie pre členov DHZ a DHZO	Obec	počet	0	1
Výsledok	Dom smútku	Obec	počet	0	1
Výsledok	Oplotenie cintorína	Obec	počet	0	1
2.3 Skvalitnenie ponuky športového, kultúrneho a spoločenského vyžitia v obci					
Výsledok	Počet podporených/zrealizovaných kultúrnych podujatí	Obec	počet	0	20
Výsledok	Počet podporených/zrealizovaných športových podujatí	Obec	počet	0	20
Výsledok	Detské ihrisko	Obec	počet	1	3
Výsledok	Zmodernizované multifunkčné ihrisko	Obec	počet	1	1
Výsledok	Revitalizované verejné priestranstvá	Obec	počet	0	3
Výsledok	Osadené prvky drobnej architektúry	Obec	počet	0	15
2.4 Podpora rozvoja cestovného ruchu					
Výsledok	Osadené označenia oddychových zón a	Obec	počet	0	5



	odpočívadiel				
Výsledok	Dobudovaná cyklotrasa	Obec	počet	0	3 000
	Obnovená kultúrna pamiatka - kostol	Obec	počet	1	1
Výsledok	Zrekonštruovaná kultúrna pamiatka - kaštieľ	Obec	počet	1	1
Prioritná oblasť 3: Eko obec					
3.1 Prevencia pred povodňami					
Výsledok	Zrekonštruované rigoly	Obec	m	0	4000
Výsledok	Dobudované rigoly	Obec	m	0	1200
Výsledok	Odvodňovacie kanály	Obec	počet	0	8
Výsledok	Revitalizované a chránené toky a mokrade	Obec	počet	0	1
3.2 Podpora zhodnocovania odpadov					
Výsledok	Zmodernizovaný zberný dvor	Obec	počet	1	1
Výsledok	Technika a vozidlá na zber a separáciu odpadu	Obec	počet	0	2
Výsledok	Vybudované obecné kompostovisko	Obec	počet	0	1
Výsledok	Technika a vozidlá na zber a zhodnocovanie odpadu	Obec	počet	0	5
3.3 Opatrenia proti čiernym skládkam					
Výsledok	Zakúpené fotopasce	Obec	počet	0	5
Dopad	Zlikvidované čierne skládky	Obec	počet	0	1
3.4 Znižovanie energetickej náročnosti a podpora obnoviteľných zdrojov					
Výsledok	Zrekonštruovaný objekt s cieľom zníženia energetickej náročnosti	Obec	počet	0	1
Výsledok	Zavedené obnoviteľné zdroje energie	Obec	počet	0	2
3.5. Znižovanie produkcie skleníkových plynov					
Výsledok	Nabíjacia stanica pre elektromobily	Obec	počet	0	2
Výsledok	Nabíjacia stanica pre elektrobicykle	Obec	počet	0	2

5.2 REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť sa venuje postupom inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia programu rozvoja obce, systému monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovených



merateľných ukazovateľov, ako aj vecnému a časovému harmonogramu realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

Osnova realizačnej časti PHRSR obce Herľany je nasledovná:

- Akčný plán obce
- Organizačno-inštitucionálne zabezpečenie plnenia PHRSR a administratívna podpora
- Komunikačná stratégia obce
- Návrh systému monitorovania a hodnotenia

5.2.1 Akčný plán obce

Akčný plán vyplýva zo stratégie, tvorí jej kľúčovú časť a bude realizovaný prostredníctvom konkrétnych, vopred zadefinovaných projektov a aktivít. Jeho náplňou sú predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, pričom je v ňom uvádzaná konkrétna inštitúcia zodpovedná za ich naplnenie. Nevyhnutnou súčasťou akčného plánu sú vždy aj predpokladané zdroje financovania.

Opatrenie, nástroj	Termín	Zodpovedná inštitúcia	Financovanie (EUR)
1.1 Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: Vybudovanie kanalizácie	2021	obec	2 mil.
Projekt: Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2021-2022	obec	100 tis.
Projekt: Modernizácia obecného rozhlasu	2023	obec	40 tis.
Projekt: Optické pripojenie v obci	2023	obec	30 tis.
1.2 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Projekt: Rekonštrukcia a dobudovanie miestnych cestných komunikácií	2022	obec	330 tis.
Projekt: Rekonštrukcia a dobudovanie chodníkov	2022-2023	obec	450 tis.
Projekt: Rekonštrukcia záchytného parkoviska	2022-2023	obec	200 tis.
Projekt: Modernizácia autobusových zastávok	2022	obec	60 tis.
Projekt: Budovanie a modernizácia bezpečnostného dopravného značenia	2023	obec	15 tis.
1.3 Podpora podnikateľov – SZČO, MSP, SHR			
Projekt: Podpora rozvoja služieb a	2022-2025	obec	300 tis.



podnikateľských aktivít v obci			
1.4 Podpora a rozvoj spolupráce s okolitými obcami a podpora cezhraničnej spolupráce			
Projekt: Rozvoj partnerskej spolupráce	2021-2027	obec	60 tis.
2.1 Podpora tvorby podmienok pre rozvoj bývania v obci			
Projekt: Podpora individuálnej bytovej výstavby	2022-2027	obec	1,5 mil.
2.2 Podpora sociálnej infraštruktúry, služieb a bezpečnosti v obci			
Projekt: Rekonštrukcia základnej školy	2022	obec	500 tis.
Projekt: Modernizácia hasičskej zbrojnice	2022	obec	200 tis.
Projekt: Vybudovanie domu smútku	2024	obec	100 tis.
2.3 Skvalitnenie ponuky športového, kultúrneho a spoločenského využitia v obci			
Projekt: Podpora kultúrnych a športových podujatí	2021-2027	obec	60 tis.
Projekt: Výstavba detského ihriska	2022	obec	150 tis.
Projekt: Modernizácia multifunkčného ihriska	2025	obec	180 tis.
Projekt: Revitalizácia zelených plôch	2024	obec	50 tis
2.4 Podpora cestovného ruchu			
Projekt: Výstavba cyklotrasy a náučných chodníkov	2023	obec	400 tis
Projekt: Zveľaďovanie kultúrnych pamiatok v obci	2021-2022	obec	60 tis.
3.1 Prevencia pred povodňami			
Projekt: Dobudovanie a rekonštrukcia rigolov	2023	obec	550 tis
Projekt: Protipovodňové opatrenia	2022-2023	obec	380 tis
3.2 Podpora zhodnocovania odpadov			
Projekt: Modernizácia zberného dvora	2024	obec	200 tis
Projekt: Modernizácia kompostoviska na biologický odpad	2026	obec	200 tis



3.3 Opatrenia proti čiernym skládkam a dodržiavania čistoty v obci			
Projekt: Predchádzanie čiernym skládkam v katastri obce zakúpením fotopascí	2021-2024	obec	30 tis
3.4 Znižovanie energetickej náročnosti a podpora obnoviteľných zdrojov			
Projekt: Znižovanie energetickej náročnosti a podpora energetickej sebestatočnosti obce a jej obyvateľov	2022	obec	120 tis
Projekt: Výstavba zariadení na využitie vybraných druhov obnoviteľných zdrojov energie	2023-2025	obec	80 tis
3.5. Znížiť produkciu skleníkových plynov			
Projekt: Zvyšovanie atraktivity a dostupnosti nízkoemisnej verejnej/osobnej dopravy a nemotorovej dopravy	2022	obec	120 tis

5.2.3 Organizačno-inštitucionálne zabezpečenie plnenia PHRSR a administratívna podpora

Hlavnými spoluriešiteľmi (z pohľadu PHRSR - partnermi) sú najmä miestni aktéri – obyvatelia obce Herľany. V procese prípravy PHRSR bol navrhnutý dotazník, cieľom ktorého bolo získanie názorov občanov obce na rôzne témy týkajúce sa života v obci. Takto sa obyvatelia obce mohli stať priamymi spolutvorcami PHRSR a tým aj budúceho rozvoja obce Herľany. V procese záverečného spracovania PHRSR miestni obyvatelia spolu s poslancami a zamestnancami obecného úradu aktívne pristupovali k prerokovaniu finálneho návrhu PHRSR obce, s dôrazom na definovanie strategickej časti dokumentu.

Inštitucionálne zabezpečenie

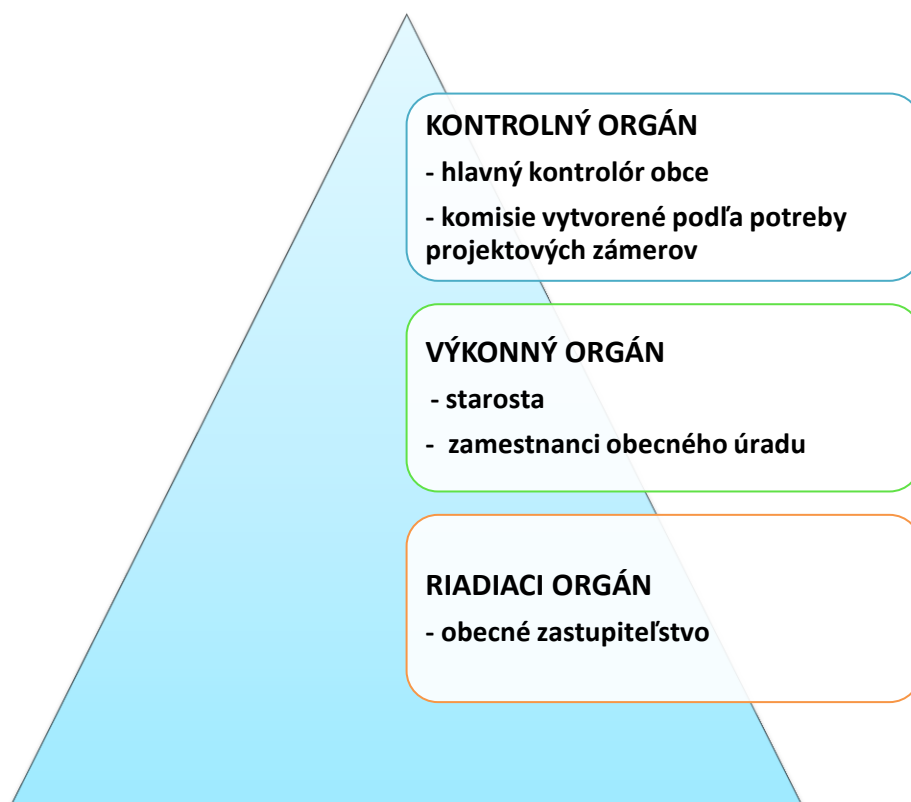
Strategická časť dokumentu ponúka prierezový prehľad o pripravovaných projektoch a aktivitách obce v období 2021 - 2027. Široký rámec navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať zodpovednú prípravu zo strany obce, nielen čo sa týka zostavenia odborných tímov, ktoré budú zabezpečovať vecnú náplň projektov, ale aj silnú administratívnu podporu tzv. realizačný tím, ktorý bude zložený zo zamestnancov obecného úradu a podpory z externého odborného prostredia.

Jedným z dôvodov, prečo sa bude organizačnej podpore projektov na začiatku implementačného obdobia 2021 - 2027 venovať zvýšená pozornosť, je náročnosť týchto projektov. Administratívne zaťaženie spojené s projektovou dokumentáciou, verejným obstarávaním a následným nákupom kladie enormné nároky na koordináciu, ktorá v istých momentoch môže zlyhávať a veľakrát vyúsťuje do nemalých



problémov, ktoré následne majú vplyv na celkový harmonogram realizácie projektu. S týmto problémom súvisí aj počet riešiteľov, ktorí dosiahnuté výsledky v rámci svojich aktivít podávajú ďalej, rešpektujúc prepojenie na výsledky iných aktivít v projekte či ďalších riešiteľov. S ohľadom na predchádzajúce skúsenosti obce a poddimenzovanie ľudských kapacít na obecnom úrade bude potrebné spolupracovať s odbornými externými poradcami, pričom realizácia projektov bude vždy rozdelená do parciálnych cieľov. Parciálne ciele budú reprezentované mini projektmi s vlastnými postupmi a cieľmi. Touto vhodne zvolenou organizačnou podporou dokážeme sprehľadniť celý proces projektového riadenia a viesť realizačný a odborný tím efektívnou cestou bez plytvania času, financiami a ďalšími zdrojmi.

Riadiacim orgánom PHRSR na úrovni obce bude obecné zastupiteľstvo. Výkonným orgánom PHRSR na úrovni obce bude starosta, ktorého kompetencie a zodpovednosti z pohľadu projektového riadenia budú obsahovať hlavne zodpovednosť za systém riadenia PHRSR - systém čerpania dotácií, využívania úverových zdrojov a účinne, efektívne a hospodárne čerpanie štrukturálnych fondov. Výkonnou zložkou sú aj pracovníci obecného úradu.



Funkciu kontrolného orgánu obce zabezpečí hlavný kontrolór obce prípadne príslušné komisie vytvorené podľa potreby jednotlivých rozvojových zámerov. Do realizácie jednotlivých opatrení a aktivít budú podľa potreby a relevantnosti zapájané aj ďalšie subjekty – obyvatelia obce, podnikatelia, mimovládne organizácie ako aj partneri na úrovni mikroregiónu, regiónu či VÚC.

Realizácia naplánovaných projektov obce v období 2021 - 2027 si bude vyžadovať systematickosť



na všetkých úrovniach a vo všetkých zložkách projektového riadenia.

Úlohou inštitucionálneho zabezpečenia PHRSR bude zaistiť koordinovaný postup pri efektívnom, hospodárnom a účinnom spôsobe riadenia projektových zámerov:

- optimálne rozloženie zdrojov
- efektívne a oprávnené čerpanie finančných prostriedkov
- zabránenie duplicite vykonávaných činností, odstránenie nepokrytých činností a zabránenie prelínaniu zdrojov
- koordinovaný prístup v rozdelení úloh v území
- zabezpečenie priamych informačných tokov
- prijímanie okamžitých nápravných opatrení

Zároveň si obec kladie za cieľ zohľadňovať pripomienky a názory poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Dokument PHRSR obce je preto živým dokumentom, ktorý do budúcnosti bude s možnými aktualizáciami. Obecné zastupiteľstvo, ktoré schvaľuje celý dokument PHRSR raz ročne vyhodnocuje jeho plnenie. Zároveň zodpovedá za schválenie nutného spolufinancovania projektov v procese ich prípravy. Obecné zastupiteľstvo bude zároveň schvaľovacím orgánom pre vypracované hodnotiace a monitorovacie správy, ktoré obec, ako prijímateľ dotácie, bude v stanovených termínoch predkladať poskytovateľovi dotácie.

Komunikačná stratégia obce

Tak ako v každej oblasti života obce, aj pri rozvoji komunikácie je potrebné zohľadňovať reálne potreby občanov a možnosti samosprávy. Komunikačná stratégia obce Herľany vychádza zo skutočnosti, že kvalita poskytovaných informácií bude mať vplyv na spokojnosť jej občanov, ako aj zo skutočnosti, že úlohou samosprávy je zabezpečiť vzájomnú komunikáciu s občanmi. To znamená, že okrem poskytovania aktuálnych informácií a zabezpečenia ich dostupnosti pre občanov, je potrebné zaistiť aj spätnú väzbu verejnosti. Z pohľadu miesta, kde komunikácia v samospráve prebieha, hovoríme o dvoch formách komunikácie:

- interná komunikácia – vo vnútri samosprávy,
- externá komunikácia – na území obce a mimo nej.

Hlavnými cieľovými skupinami v komunikácii obce sú:

- interná komunikácia – zamestnanci OcÚ a poslanci OcÚ,
- externá komunikácia – občania obce, spolupracujúci podnikatelia, návštevníci, zamestnanci okolitých obecných úradov.

Samospráva využíva viacero komunikačných prostriedkov:

- prioritne je pre komunikáciu s občanmi určená webová stránka obce, ktorá zabezpečuje okamžitú dostupnosť informácií,
- vzhľadom na počet obyvateľov obce je možné využívať aj priamu - osobnú komunikáciu,



- ďalším prostriedkom poskytovania informácií je úradná tabuľa umiestnená pred obecným úradom či obecný rozhlas,
 - poslednou formou komunikácie je priama účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.
- Zo skúseností obce možno konštatovať, že mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľov obce dávajú prednosť komunikácii prostredníctvom web stránky, pričom staršie vekové kategórie preferujú priamu komunikáciu či prijímanie informácií prostredníctvom obecného rozhlasu.

Publicita projektov obce

Podľa pokynov poskytovateľov dotácií, či nimi vydávaných Manuálov pre Informovanie a publicitu, je obec zodpovedná za zabezpečenie informovania odbornej a širokej verejnosti o nenávratnej finančnej pomoci poskytnutej z fondov EÚ. Publicita si podľa typu investície (projektu) bude vyžadovať rôzne spôsoby realizácie. Obec má povinnosť zabezpečiť, aby informácie o poskytnutej podpore boli odovzdávané všetkým zapojeným stranám. Dôraz sa kladie na čo najširšiu publicitu, ktorej zrealizovanie potom musí obec adekvátne zdokladovať. Pri realizácii jednotlivých projektov bude obec na komunikáciu – v závislosti od typu projektu a veľkosti investície - využívať tieto formy publicity:

- Veľkoplošná reklamná tabuľa (počas realizácie projektu)
- Trvalo vysvetľujúca informačná tabuľa (spravidla po ukončení projektu)
- Informačné plagáty, bulletiny
- Prostredníctvom obecného rozhlasu
- Propagačné a informačné predmety
- Informačné materiály a dokumenty - pri organizácii konferencií, kurzov, workshopov bude informácia o podpore projektov uvádzaná na všetkých pozvánkach, prezenčných listinách a pod.

Prostredníctvom uvádzanej komunikačnej stratégie bude počas obdobia realizácie PHRSR 2021 - 2027 prebiehať komunikácia s obyvateľmi s cieľom naplniť zadané očakávania obyvateľov o rozvoji obce.

5.2.4 Návrh systému monitorovania a hodnotenia

Monitorovanie je pre účely predloženého PHRSR chápaný ako systematický proces zberu, triedenia, vyhodnocovania a uchovávanía relevantných informácií celého projektového tímu (realizačného aj odborného) o vecnom a finančnom plnení aktivít PHRSR. Cieľom monitorovania nebude len porovnanie dosiahnutého stavu s plánovaným stavom, ale aj celkový priebeh naplňovania stanoveného časového harmonogramu a zadaných výstupov.

Plnenie systému monitorovania a hodnotenia v praxi

Obec bude raz ročne zbierať, vyhodnocovať a spracovávať návrhy, doplnenia a pripomienky poslancov, zamestnancov obecného úradu, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Po spracovaní získaných informácií do jednotnej podoby bude obecnému zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHRSR za



predchádzajúci rok a návrh na zapracovanie aktualizácií prípadne doplnení.

Výstupom monitorovania PHRSR na úrovni obce bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou budú monitorovacie správy schválené riadiacimi orgánmi jednotlivých OP pre daný rok.

Aj napriek popísanej postupnosti krokov systému monitorovania a hodnotenia niekedy sa všetky procesy a aktivity nezrealizujú so 100% úspešnosťou tak, ako bolo pôvodne naplánované. Vzniknuté zmeny bude preto nutné, čo najrýchlejšie účinne popísať, presadiť a adresne uložiť konkrétnemu pracovníkovi s určením termínu realizácie. Aby sa tieto zmeny mohli realizovať, obec zaistí, aby systém, ktorý využíva pre riadenie a implementáciu projektov bol otvorený takýmto úpravám a umožňoval zapracovanie zmien okamžite, bez zbytočných odkladov a neefektívneho plytvania času a nákladov.

Zodpovednosti za jednotlivé typy projektov resp. predkladanie monitorovacích správ nie je možné adresne zadať v tejto chvíli konkrétnemu pracovníkovi. Budú určené v čase prípravy najneskôr však v čase schválenia konkrétneho projektu. Pre tento účel s cieľom eliminovať možné pochybenia bude pre zodpovedných pracovníkov vytvorená pracovná náplň s presným vymedzením ich zodpovedností a kompetencií, ktoré vyplývajú zo zmluvy s poskytovateľom dotácie a ním určených postupov a podmienok pre hodnotenie a monitorovanie projektov.

Vyššie uvedenými bodmi nie je dotknutá povinnosť štatutárneho zástupcu obce alebo obecných orgánov ich hlavnej zodpovednosti za všetky správne, aktuálne a úplné skutočnosti uvádzané v monitorovacích správach.

Plán priebežných hodnotení PHRSR na programové obdobie 2021 - 2027

Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	Najskôr v roku 2024	Podľa rozhodnutia obce ako koordinátora PHRSR prípadne identifikácii spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	V súlade s plánom pre predkladanie Monitorovacích správ, Minimálne 4x ročne (kvartálne)	Kontrola – porovnanie dosiahnutého stavu s plánovaným stavom (čas a zdroje – finančné, materiálové, ľudské)
Tematické hodnotenie časti PHRSR	V roku 2022	Téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne	Podľa potreby	Pri závažnom odklone od stanovených



hodnotenie		cieľov; pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR alebo jeho časti	V roku 2027	Na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

5.3 FINANČNÁ ČASŤ

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie PHRSR.

Osnova kapitoly je nasledovná:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHRSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

5.3.1 Indikatívny finančný plán

Všetky sumy uvádzané v tomto dokumente pre plánované projekty sú uvádzané hrubým odhadom. Dôvodom je nielen dlhší časový horizont, na ktorý sú tieto prostriedky plánované, ale fakt, že bez spracovania projektovej dokumentácie je nemožné vyčíslit' presnú sumu pre konkrétny projekt.

Pre projekt, kde je to možné, obec zabezpečí financovanie v rámci bežnej prevádzky samosprávy, pri náročnejších projektoch sa ráta s hlavným finančným krytím z mimorozpočtových prostriedkov obce, pričom obec ráta s nutným spolufinancovaním, pri projektoch, kde je to relevantné.

Zoznam zdrojov, aj tých potenciálnych, ktorými je možné zabezpečiť finančné krytie projektov obce sú hlavne:

- vlastné zdroje,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- financovanie z národných projektov,
- rozpočet samosprávneho kraja,
- EŠIF (európske štrukturálne a investičné fondy),
- sponzorské dary (podnikatelia či súkromné osoby),
- bankový úver.

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného PHRSR obce je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Indikatívny rozpočet – sumarizácia



	rok							Spolu (EUR)
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Moderná a inovatívna obec	677 000	677 000	677 000	677 000	677 000	200 000	0	3 585 000
Obec atraktívna pre všetkých	1 760 000	640 000	176 000	88 000,00	160 000	176 000	200 000	3 200 000,00
Eko obec	1 029 000	336 000	92 400	46 200	84 000	92 400	0	1 680 000,00
SPOLU (EUR)	3 361 000	1 653 000	945 400	811 200	921 000	468 400	305 000	8 465 000,00

5.3.2 Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Predložená Intervenčná matica predstavuje hrubý odhad objemu finančných zdrojov potrebných na realizáciu stanovených projektových zámerov. Definitívna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie pre konkrétny projektový zámer pri zohľadnení výsledku verejného obstarávania.

Model viaczdrojového financovania - intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (EUR)

Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje				
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu
1.1 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	2 170 000	1 844 500	217 000	0	108 500	2 170 000
1.2 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	855 000	726 750	85 500	142 750	100 000	1 055 000
1.3 Podpora podnikateľov – SZČO, MSP, SHR	300 000	255 000	30 000	0	15 000	300 000



1.4 Podpora a rozvoj spolupráce s okolitými obcami a podpora cezhraničnej spolupráce	60 000	51 000	6 000	1 500	1 500	60 000
2.1 Podpora tvorby podmienok pre rozvoj bývania v obci	1 500 000	1 275 000	150 000	50 000	15 000	1 500 000
2.2 Podpora sociálnej infraštruktúry a služieb a bezpečnosti v obci	800 000	680 000	80 000	20 000	20 000	800 000
2.3 Skvalitnenie ponuky športového, kultúrneho a spoločenského vyžitia v obci	440 000	374 000	44 000	12 000	10 000	440 000
2.4 Podpora rozvoja cestovného ruchu	460 000	391 000	46 000	20 000	3 000	460 000
3.1 Prevencia pred povodňami	930 000	790 500	93 000	36 500	10 000	930 000
3.2 Podpora zhodnocovania odpadov	400 000	340 000	40 000	0	20 000	400 000
3.3 Opatrenia proti čiernym skládkam a dodržiavania čistoty v obci	30 000	25 500	3 000	0	1 500	30 000
3.4 Znižovanie energetickej náročnosti a podpora obnoviteľných zdrojov	200 000	170 000	20 000	0	20 000	200 000
3.5. Znižovanie produkcie skleníkových plynov	120 000	102 000	12 000	3 000	3 000	120 000

Finančný rámec na realizáciu PHRSR

Finančný rámec na realizáciu PHRSR ako detailný prehľad finančných nárokov jednotlivých projektových zámerov, je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHRSR na celé jeho obdobie.



5.3.3 Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov

Pre transparentný a nespochybniteľný výber projektov a stanovenie priorít pri ich financovaní, bola vypracovaná tabuľka pre výber projektov, ktorá je súčasťou finančnej časti. Hodnotiacim kritériom s najvyššou váhou je nielen výsledok projektu, ale aj jeho dopad – prínos pre rozvoj obce z pohľadu trvalo udržateľného rozvoja.

Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt
1	Najvyššia priorita	- projekty zamerané na okamžité riešenie náhlych havarijných situácií, prírodných katastrof alebo mimoriadnych situácií - projekty, ktorých plnenie je pre obec povinné (usmernenie na úrovni SR alebo EÚ, projekty plynúce zo zmeny legislatívy)	
2	Vysoká Priorita	- projekty na predchádzanie dôsledkov prírodných katastrof alebo mimoriadnych situácií - projekty smerujúce k rozvoju obce, ktorých financovanie je možné realizovať zo zdrojov obce - projekty smerujúce k rozvoju obce, ktorých financovanie je možné získať zo zdrojov EÚ - projekty, ktorých realizáciu považujú obyvatelia obce za nevyhnutnú (silná podpora miestnych obyvateľov) - Projekty ktorých plnenie je možné zaradiť pod Všeobecne záväzné nariadenia obce	Projekt: Vybudovanie kanalizácie Projekt: Rekonštrukcia verejného osvetlenia Projekt: Rekonštrukcia a dobudovanie miestnych cestných komunikácií Projekt: Rekonštrukcia a dobudovanie chodníkov Projekt: Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci Projekt: Rozvoj partnerskej spolupráce Projekt: Protipovodňové opatrenia Projekt: Dobudovanie a rekonštrukcia rigolov Projekt: Rekonštrukcia záchytného parkoviska



3	Stredná priorita	- projekty, ktoré robia obec príťažlivejšou, zaujímavejšou v očiach obyvateľov, návštevníkov - projekty, ktoré sú pre obec, vhodné a podporujú rozvoj obce - projekty, na ktoré je možné získať financovanie z mimorozpočtových zdrojov a sú v súlade so rozvojovým smerovaním obce	Projekt: Modernizácia obecného rozhlasu Projekt: Optické pripojenie v obci Projekt: Modernizácia autobusových zastávok Projekt: Budovanie a modernizácia bezpečnostného dopravného značenia Projekt: Podpora individuálnej bytovej výstavby Projekt: Rekonštrukcia základnej školy Projekt: Modernizácia hasičskej zbrojnice Projekt: Vybudovanie domu smútku Projekt: Podpora kultúrnych a športových podujatí Projekt: Modernizácia multifunkčného ihriska Projekt: Výstavba detského ihriska Projekt: Využitie geotermálnych zdrojov v obci Projekt: Modernizácia zberného dvora Projekt: Modernizácia kompostoviska na biologický odpad Projekt: Predchádzanie čiernym skládkam v katastri obce zakúpením fotopascí Projekt: Znižovanie energetickej náročnosti a podpora energetickej sebestatočnosti obce a jej obyvateľov
---	------------------	---	--



4	Nízka priorita	- projekty, ktorých prínos pre rozvoj obce je minimálny - projekty bez silnej podpory obyvateľov obce - projekty na základe nepresne zadefinovaných projektových úvah bez jasného cieľa	Projekt: Výstavba cyklotrasy a náučných chodníkov Projekt: Zveľaďovanie kultúrnych pamiatok v obci Projekt: Revitalizácia zelených plôch Projekt: Výstavba zariadení na využitie vybraných druhov obnoviteľných zdrojov energie
---	----------------	---	---

Na základe vyššie uvádzanej tabuľky pre výber projektov, ktorá stanovuje kritéria pre výber projektov obce Herľany, sa v nasledujúcom programovom období plánuje zrealizovať celkovo 29 projektov, pričom 9 projektov má vysokú prioritu, 16 projektov bude realizovaných ako projekty so strednou prioritou a 4 projekty s nízkou prioritou. Tabuľka je však iba rámcovým prehľadom pripravovaných projektov a je otvorená ďalším úpravám a doplneniam. Približuje projektové zámery obce, avšak finálna verzia predkladaných projektov bude vždy závislá na finančných možnostiach obce, podmienok konkrétnych výziev a pokynov poskytovateľov.

6. Riziká implementácie a ich prevencia

V nasledujúcej tabuľke sú uvedené možné riziká súvisiace s prípravou, schvaľovaním a riešením nástrojov (projektov) a odhadnutý ich dopad na projekt a jeho kvalitu ako aj uvedené spôsoby a postupy eliminácie rizík.

Popis rizika	Väzba rizika na cieľ resp. nástroj implementácie PHRSR	Zhodnotenie významnosti rizika	Opatrenie na zníženie rizika	Spôsob monitorovania rizika	Zodpovednosť za monitorovanie a realizáciu opatrenia
Schválenie a podpísanie projektu v neskoršom ako avizovanom termíne	Skrátenie doby realizácie projektu	Stredný	Naplánovanie dostatočnej časovej rezervy. Od podania projektu po schválenie projektu, podpísanie zmluvy	Dôsledné plánovanie vychádzajúce zo skúseností a poznania vlastných	obecný úrad, starosta obce



			a začiatok riešenia sa uvažuje s periódou 6 mesiacov.	zdrojov	
Nedostatky vo finančných tokoch všetkých zainteresovaných	Ohrozenie realizácie projektu zo strany dodávateľov	Stredný	Dohoda s dodávateľom prác, tovarov a služieb na 90 dňovej splatnosti faktúr.	Finančné plánovanie, komunikácia a k finančnému plneniu všetkých zainteresovaných	obecný úrad, starosta obce
Stabilita personálneho zabezpečenia projektu zo strany všetkých zainteresovaných	Ohrozenie plánovaných výsledkov aktivity	Nízky	Do projektu je navrhnutý vysoko profesionálny tím pracovníkov. Navrhovaný počet osôb v projekte vychádza z doterajších skúseností obce s realizáciou obdobných nástrojov / projektov.	Dôsledné plánovanie vychádzajúce zo skúseností a poznania vlastných zdrojov	obecný úrad, starosta obce
Nezvládnutie projektu po riadiacej stránke - neukončenie projektu v stanovenom termíne	Nepreplatenie výdavkov zo strany kontraktčného orgánu, ohrozenie dokončenia projektu	Nízky	Navrhnutá dostatočná časová rezerva.	Dôsledné plánovanie, priebežná kontrola a vyhodnocovanie dosiahnutých míľnikov a špecifických cieľov	obecný úrad, starosta obce
Nedodržanie zmluvných podmienok zo strany dodávateľov služieb a tovarov	Ohrozenie realizácie projektu, ohrozenie plánovaných	Stredný	Výber najvhodnejšieho dodávateľa cestou transparentného verejného	Kontrola procesu poverenou osobou	obecný úrad, starosta obce



	výsledkov projektu		obstarávanie je zárukou výberu spoľahlivého partnera /dodávateľa/.		
Neúspešné VO alebo potreba opakovať verejné obstarávanie	Časový posun, ohrozenie termínu ukončenia projektu	Nízky	Verejné obstarávanie bude zabezpečené osobou spôsobilou vo verejnom obstarávaní. (externé zdroje)	využitie externých odborníkov v procese prípravy projektu	obecný úrad, starosta obce, externý partner
Riziká politické a legislatívne	Možné ohrozenie realizácie projektu	Nízky	Dôsledná znalosť legislatívnych noriem. Prioritný záujem obce a partnerov na realizácii projektu.	znalosť legislatívy, využitie externých odborníkov v procese prípravy projektu	obecný úrad, starosta obce, externý partner
Nezvládnutie projektu po technickej stránke	Ohrozenie dosiahnutia plánovaných výsledkov projektu	Nízky	obec disponuje potrebným technickým vybavením, ktoré bude po dobudovaní umožňovať generovanie plánovaných výstupov.	dôsledné plánovanie a priebežný monitoring	obecný úrad, starosta obce
Nedostatok disponibilných kapacít	Ohrozenie postupu prác na projekte, ohrozenie harmonogramu a plánovaných výsledkov projektu	Stredný	obec vyčlení dostatok disponibilných kapacít s možnou alternáciou pracovníkov pri odbornom dozieraní a kontrole implementácie.	dôsledné plánovanie a priebežný monitoring	obecný úrad, starosta obce
Riziko nezájmu občanov	Efektívna správa obce s	Stredné	Transparentný prístup vedenia	Monitoring zapájania sa	obecný úrad, starosta obce,



o projektové dianie	využitím nástrojov pri plánovaní a implementovaní stratégií rozvoja		obce k obyvateľom postavený na aktívnom postoji obce, smart nástroje	obyvateľov do účasti na verejnom živote, priebežné vyhodnocovanie a zlepšovanie procesu	obecné zastupiteľstvo
Riziko úbytku obyvateľov	Obec atraktívna pre život	Nízke	Osveta, v spojení s realizáciou nástrojov príslušného strategického cieľa	Monitoring stavu kvality života v obci, dotazníky a smart nástroje pre komunikáciu s obyvateľmi	obecný úrad, starosta obce

Pre nastavenie riadenia rizík je vhodné v prípade závažnosti a početnosti rizík vytvoriť plán riadenia rizík, ako uvádza tabuľka vyššie. Základnými bodmi tohto postupu sú:

- identifikovanie možných rizík tvorby PHRSR resp. jeho aktualizácie,
- zhodnotenie ich významnosti,
- návrh opatrení na zníženie rizík a zodpovednosti za ich realizáciu,
- návrh postupov monitorovania a priebežného hodnotenia rizík.

Platí však, že základom pre zníženie rizík je už ich zohľadnenie pri ich identifikácii.

7. Riadenie implementácie

Názov štruktúry kontroly implementácie PHRSR	Úlohy a kompetencie v rámci implementácie PHRSR
Obecné	Úlohy a kompetencie :



Zastupiteľstvo	• bude schvaľovať PHRSR, • vyjadruje sa k procesu monitoringu, • priebežne prehodnocuje a v prípade potreby aktualizuje PHRSR		
Hlavný kontrolór obce	Úlohy a kompetencie : • zabezpečuje kontrolu plnenia zadefinovaných cieľov, • zabezpečuje finančnú kontrolu (finančné krytie, súlad projektových rozpočtov s aktuálnym PHRSR obce)		
Názov štruktúry riadenia implementácie PHRSR	Členovia a ich funkcie	Popis kompetencií štruktúry implementácie pri implementácii PHRSR	Popis princípov práce štruktúry implementácie, organizácie práce a rozhodovacích procesov
Riadiaci výbor	5 členov – zástupca starostu obce a poslanci Obecného zastupiteľstva	Rozhoduje o začatí prípravných prác, presadzuje, zadáva úlohy, lobuje smerom k nadriadeným orgánom a zabezpečuje všeobecnú podporu realizácie plánu	Zasadá minimálne kvartálne alebo ak nutné, (členovia výboru budú menovaní po schválení PHRSR). Riadiaci výbor svoju činnosť môžu spustiť po menovaní. Dôležité: Zloženie výboru musí byť / bude vystavané tak, aby každý člen v rámci obce zohrával významnú úlohu v aktívnom živote obce (tým sa zabezpečí jeho schopnosť zasiahnuť pri realizácii a predchádzať tak vzniku problémov a možných odchýlok od plánu.)
Gestor	starosta obce	V príprave: Rozhoduje o začatí prípravných prác na základe predchádzajúceho súhlasu zastupiteľstva obce, V procese: Koordinuje všetky	Gestor PHRSR je najvyšší reprezentant realizácie PHRSR do vnútra obce aj smerom navonok, teda vo vzťahu k nadriadeným orgánom - Vede riadiaci výbor, zvoláva a vedie jeho zasadnutie.



		zložky zodpovedné za implementáciu PHRSR	
Názov výkonnej štruktúry v procese implementácie PHRSR	Členovia a ich funkcie	Popis kompetencií štruktúry implementácie pri implementácii PHRSR	Popis princípov práce štruktúry implementácie, organizácie práce a rozhodovacích procesov
Koordinátor tvorby stratégie (Koordinátor prípravných prác)	Pozícia obsadená externým dodávateľom	Koordinuje činnosti smerujúce k tvorbe dokumentu, spracováva dokument na základe dát z participatívneho procesu tvorby, metodicky usmerňuje proces kreovania PHRSR	Je poradným orgánom v procese tvorby. Usmerňuje a koordinuje činnosti tak, aby proces aj výsledok boli v súlade s metodikou a platnou legislatívou.
Poverenie koordinátora prípravných prác obce Herľany bude jasne a jednoznačne formálne komunikované, aby bola zaistená transparentnosť a nevznikli pochybnosti o jeho osobe a jeho právomociach. Poverenie koordinátora prípravných prác od gestora bude mať / má písomnú formu a je/bude dostupné ďalším stranám, ktoré budú zapojené do prípravy tvorby stratégie vrátane verejnosti			
Prípravný tím + logistický tím	Zamestnanci obecného úradu	V príprave: Pripravuje podklady na rozhodnutie o aktualizácii, resp. o spracovaní nového PHRSR V procese: Podieľajú sa na plnení realizácie jednotlivých úloh nástrojov, zabezpečuje činnosti spojené s monitoringom PHRSR. Zároveň	Pripravuje podklady a zabezpečuje práce spojené s implementáciou a hodnotením PHRSR.



		administratívnu podporu a zabezpečuje technicko – obslužné činnosti.	
--	--	--	--

8. Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PHRSR

8.1. Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PHRSR pre nadradené a nižšie úrovne strategického riadenia

Odporúčania pre nižšie úrovne strategického riadenia

Nakoľko predkladaný dokument (PHRSR obce) je sám programom na najnižšom stupni verejnej správy, nie je možné z neho odvádzať odporúčania pre nižšie stupne riadenia.

Odporúčania pre nadradené úrovne strategického riadenia

Pri tvorbe a aktualizácii PHRSR obce Herľany boli zohľadňované strategické dokumenty nadradenej úrovne. Pri aktualizácii strategických dokumentov vyšších úrovni na obdobie niekoľko rokov je potrebné prihliadať na konkrétne plány jednotlivých obcí, pretože práve tie dokážu – na základe poznania skutočných potrieb svojich obyvateľov – detailne reflektovať aktuálne problémy, ktoré je potrebné aj aktuálne riešiť. Zovšeobecňovanie konkrétnych problémov napr. malých obcí na úroveň regiónu totiž neodzrkadľuje vždy skutkový stav v konkrétnej obci.

8.2. Odporúčania a požiadavky pre partnerské a spolupracujúce subjekty

V procese implementácie PHRSR sa môžu objaviť problémy, ktoré následne ovplyvnia dosiahnutie vízie a naplnenie zadaných cieľov a celkovú efektívnosť implementácie. Možnosť výskytu týchto problémov predstavuje riziko pre naplnenie stratégie, preto je potrebné pomenovať potenciálne problémy ešte pred tým ako sa vyskytnú, a pripraviť postupy na zníženie ich výskytu resp. na minimalizáciu ich dopadov. Jedným z kľúčových prostriedkov na elimináciu rizika je definovanie a poznanie právomocí subjektov zapojených do procesu realizácie, spolu s odporúčaniami a požiadavkami na partnerské a spolupracujúce subjekty.

Tím pre koordináciu tvorby navrhne postup na zníženie rizík už pri formulovaní PHRSR a to voľbou stratégie, vhodných nástrojov a následne pri jej implementácii. Základom pre zníženie rizík je už ich zohľadnenie pri ich identifikácii.

V tomto kroku sa nastaví mechanizmy rozhodovacích a schvaľovacích procesov a to najmä kompetencie a pravidiel:

- monitoringu a hodnotenia plnenia úloh a výstupov implementácie PHRSR,
- operatívneho riadenia implementácie (koordinácie prác, komunikácia, riadenie využitia zdrojov a



operatívne rozhodnutia),

- adaptácie a zmien stratégie na základe výstupov procesu monitorovania,
- manažmentu rizík

Tabuľka nižšie uvádza prehľad odporúčaní a požiadaviek na partnerské a spolupracujúce subjekty.

č.	Názov partnera	Prehľad odporúčaní a požiadaviek
1	Obecný úrad obce Herľany	- vytvára zázemie (technické a administratívne) pre koordináciu, implementáciu a monitoring PHRSR
2	Aktívni občania – obyvatelia obce	- aktívny prístup a angažovanosť pri realizácii jednotlivých nástrojov
3	Subjekty z cestovného ruchu v okrese/regióne	- poradenstvo a spolupráca pri implementácii nástrojov, podľa podielu zapojenia do konkrétneho nástroja
4	Externí poradcovia – poradensko - konzultačné agentúry	- Odborné poradenstvo a spolupráca vedúca k získaniu nenávratných finančných príspevkov
5	Susediace obce v rámci okresu/ regiónu	- spolupráca pri projektoch presahujúcich územie obce
6	Orgány regionálnej samosprávy	- profesionálny a ústretový prístup pri schvaľovacích a povoľovacích konaniach - spolupráca a konzultácie pri realizácii a implementácii nástrojov
7	Orgány štátnej správy	- profesionálny a ústretový prístup pri schvaľovacích a povoľovacích konaniach - spolupráca a konzultácie pri realizácii a implementácii nástrojov.

8.3. Záverečná správa

Na základe analýzy vykonanej pre účely tohto dokumentu je zrejmé, že hlavným problémom obce Herľany je neustály pokles počtu obyvateľov, nízky počet podnikateľských príležitostí či formy samozamestnania v obci, z čoho plyní vysoká miera dochádzky do zamestnania mimo obec.

Ďalšími problémami sa javia mobilita mladých ľudí, štrukturálna zaostalosť územia a celkový vidiecky charakter územia (čo nie je nutné vnímať vždy len ako negatívum). Uvedené problémy obmedzujú samotné možnosti obce ovplyvniť svoju východiskovú situáciu. Výrazným progresom pre obec je však dobudovanie chýbajúcej technickej a sociálnej infraštruktúry.



V rámci predkladaného dokumentu sa bude obec snažiť o zlepšenie a skvalitnenie stavu občianskej a technickej vybavenosti, čo v dlhodobom horizonte môže pomôcť k vytvoreniu predpokladov pre nárast počtu obyvateľov.

Vypracované súbory nástrojov vo forme tu uvádzaných návrhov projektov, môžu prispieť k novým podnikateľským a investičným príležitostiam obce spojenými s tvorbou nových pracovných miest v obci.

Podstatné je, aby bolo zachované smerovanie obce navrhnuté v tomto dokumente, ktoré vzniklo na základe východiskovej situácie, (nadväzujúc na výstupy PRO 2015 – 2021), na základe definovaných potrieb obyvateľov so zapojením širokej verejnosti a na základe konsenzu všetkých zúčastnených partnerov.

PHRSR nie je fixným dokumentom pre nadchádzajúce obdobie, je možné ho v čase odôvodnene upravovať a aktualizovať. Ak sa do budúcnosti objaví nová spoločenská potreba, ktorá sa pretaví do nového nástroja PHRSR, teda projektu, bude musieť prejsť štandardizovanou procedúrou prípravy a pripomienkovania, aby sa následne zaradil do aktualizovaného programu.

A aj keď najväčšia váha zodpovednosti pri plánovaní rozvoja obce sa kladie na čelných predstaviteľov obce, je na všetkých aktéroch podieľajúcich sa na plánovaní, aby naplnením svojho „balíka úloh“ prispeli k napĺňaniu vytýčených cieľov v snahe zlepšiť kvalitu života obyvateľov obce Herľany.

9. Využitie literárne zdroje

1. Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja
2. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja
3. Agenda 2030
4. Návrh partnerskej dohody 2021 – 2027

10. Prílohy

Príloha č. 1 - Vstupné analýzy pre analytickú časť

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



História obce

V písomných listinách z roku 1487 sú uvedené prvé zmienky o malebnej obci Herľany, v tom čase označovaná ako Haryan. Keď bol panovníkom Jozef II. územie osídlili Nemci. Názov obce prešiel postupne vývojom obec sa spomína pod názvom Harlyan (r. 1630), Rank-Herľany (r. 1890) a v roku 1920 má už dnešný názov Herľany (maďarsky – Herlany alebo Rankfüred). Obec Žirovce bola v roku 1964 pričlenená k Herľanom. Herľany aj Žirovce ležia v severnej časti Abovskej, neskôr Abovskoturnianskej župe. Za svoj rozmach a slávu vďačia minerálnym prameňom, ktoré tu boli známe už v 17. storočí. Pri minerálnych prameňoch vznikli svojho času jedny z najznámejších kúpeľov na liečenie žalúdočných, črevných, reumatických chorôb v celom Uhorsku. Dokonca boli považované za najlepšie vybavené kúpele vôbec, preto ich často navštevovala uhorská šľachta. Stoličný lekár Abovskej stolice Daniel Textoris upozornil na tieto minerálne vody a chemicky ich analyzoval. Najväčší rozkvet zažívali v druhej polovici 19. storočia a ukončila ho až 1. svetová vojna. V roku 1869 minerálne pramene nestačili pokryť spotrebu liečivých minerálnych vôd, a tak sa začal v roku 1870 vŕtať vrt. Vďaka kúpeľom sa v roku 1872 v Herľanoch zrodil aj svetový unikát - jediný studenovodný gejzír aktivovaný ľudskou rukou - od klasických gejzírov sa odlišuje nízkou teplotou vody, pretože je situovaný v oblasti so skončenou vulkanickou činnosťou. Po 2. svetovej vojne tieto kúpele slúžili už ako odborárska zotavovňa. Nakoľko následky vojny neboli odstránené, neobnovila sa kúpeľná liečba. Od roku 1985 až po súčasnosť je celý kúpeľný areál pod správou Technickej univerzity v Košiciach, ktorá ho využíva na konanie pedagogických, vedeckých, športových, spoločenských a kultúrnych podujatí. Zachovalé pamiatkovo chránené budovy sú: klasická kúpeľná budova z polovice 19. storočia „Dargov“, ďalej objekty „Branisko“, „Gejzír“ a „Hornád“.

Príloha č. 1

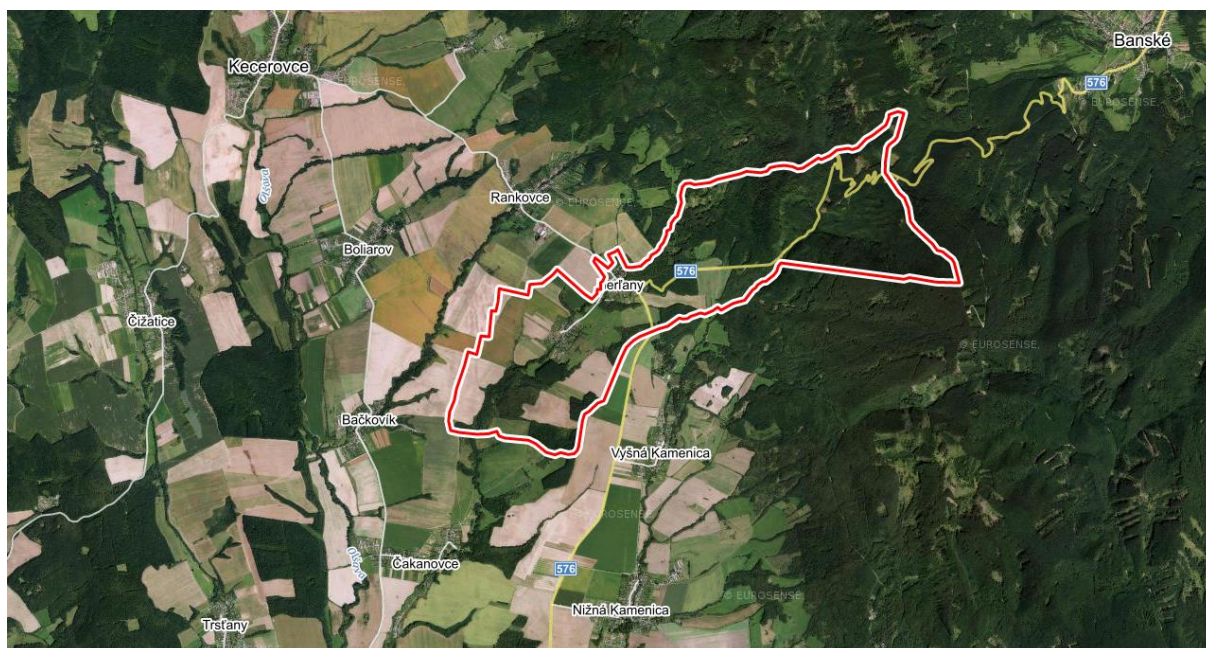
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Územie obce

Obec Herľany leží na úpätí Slanských vrchov, 27 km severovýchodne od metropoly východoslovenského regiónu mesta Košice. Obec je sprístupnená cestou II. triedy č.576 Bidovce - Herľany - Vranov n/T, na ktorú sa v Bidovciach dá napojiť zo štátnej cesty I. triedy č.50 Košice- Michalovce. Za svoj rozmach a slávu vďačia minerálnym prameňom, ktoré tu boli známe už v 17. storočí. Jedinečnosťou obce je existencia gejzíru, ktorý funguje do dnešných dní a návštevníkov láka na fantastické predstavenie, ktoré sa koná približne každých 34-36 hodín. Herľany a ich okolie však ponúkajú aj mnoho ďalších turistických cieľov - kúpeľný park a zaujímavé drevené sochy v ňom, minerálne pramene, prírodné rezervácie Malé Brdo a Rankovské skaly či Skaly pod Pariakovou, nálezisko opálov, stopy stredovekého hradu a predovšetkým nádherné lesy Slanských vrchov popretkávané desiatkami kilometrov trás pre peších aj cykloturistov.

Geografická poloha obce Herľany



Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Demografická charakteristika obce

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje niekoľko ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Štruktúra obyvateľstva je výsledkom základných demografických procesov reprodukcie, či už prirodzených (pôrodnosť, úmrtnosť) alebo mechanických (sťahovanie) a sú statickými charakteristikami populácie. Predstavujú základné fakty na podporu rozhodovania v súvislosti s rozvojom ľudskej spoločnosti. Je dôležité vymedziť demografické trendy a v rámci nich aj náboženskú, národnostnú a vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva. K základným demografickým ukazovateľom patrí aj dynamika obyvateľstva, ktorá sa vyjadruje prirodzeným a migračným pohybom. Tabuľka č. 1 uvádza vývoj počtu obyvateľov za posledných 9 rokov. V sledovanom období (2012 – 2021) sa počet obyvateľov mierne kolísal. Demografická krivka vykazuje rastúci i klesajúci trend. V súčasnosti je celkový počet obyvateľov v obci 289 (rok 2021).

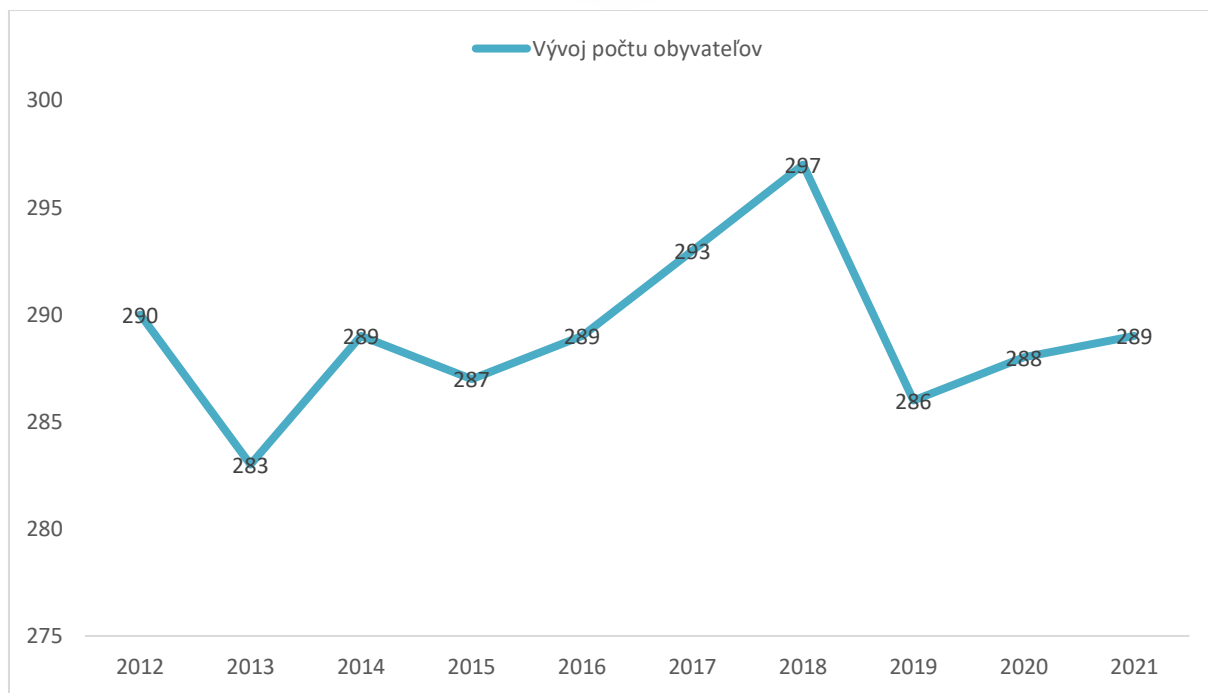
Tabuľka 1 Vývoj počtu obyvateľov v obci v období od 2012 do 2021

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
počet obyvateľov k 31.12.	290	283	289	287	289	293	297	286	288	289
počet narodených	7	4	2	4	5	3	5	3	7	1
počet zomrelých	8	7	2	1	0	3	3	6	3	1
celkový prírastok/úbytok	-1	0	0	3	5	0	2	0	4	0
prirodzený prírastok/úbytok	1/0	-3	0	0	0	0	0	-3	0	0
migračný prírastok/úbytok	0	6	0	8	9	10	18	14	4	1

Zdroj: obec, vlastné spracovanie

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Štruktúra obyvateľstva podľa veku a pohlavia

Dôležitou charakteristikou ľudských zdrojov je veková štruktúra obyvateľstva v kategóriách predproduktívny (0-14 rokov), produktívny (15-65 rokov) a poproduktívny vek (65 a viac rokov). Veková štruktúra je základným ukazovateľom pre posúdenie budúceho vývoja populácie. Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, konkrétne 173 obyvateľov. Najmenší podiel na obyvateľov pripadá v predproduktívnom veku, t. j. 56 obyvateľov. Uvedené údaje dokumentuje tabuľka č. 2 a graf.

Tabuľka 2 Veková štruktúra obyvateľstva

VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATELSTVA	MUŽI	ŽENY	SPOLU
predproduktívny vek (0-14 rokov)	30	26	56
produktívny vek (15-65 rokov)	80	90	173

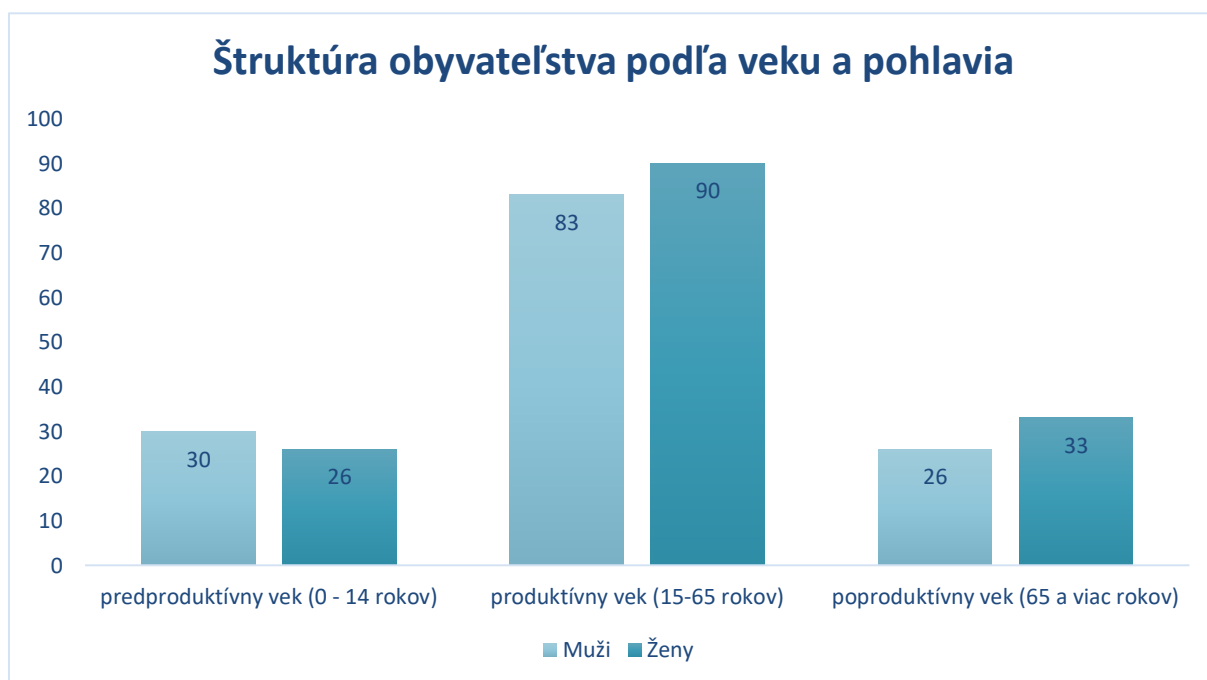
Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



poproduktívny vek (65 a viac rokov)	26	33	53
-------------------------------------	----	----	----

Zdroj: zdroj, obec vlastné spracovanie



Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti

Podľa výsledkov sčítania môžeme obyvateľstvo hodnotiť aj z hľadiska národnostnej štruktúry. Na základe údajov uvedených v tabuľke č. 3 možno vidieť, že obyvatelia slovenskej národnosti prevládajú v obci Herľany, nakoľko až 98,26 % občanov sa hlási k tejto národnosti.

Tabuľka 3 Národnostná štruktúra obyvateľov

NÁRODNOSŤ	POČET OBYVATEĽOV	PODIEL V %
slovenská	284	98,26

Príloha č. 1

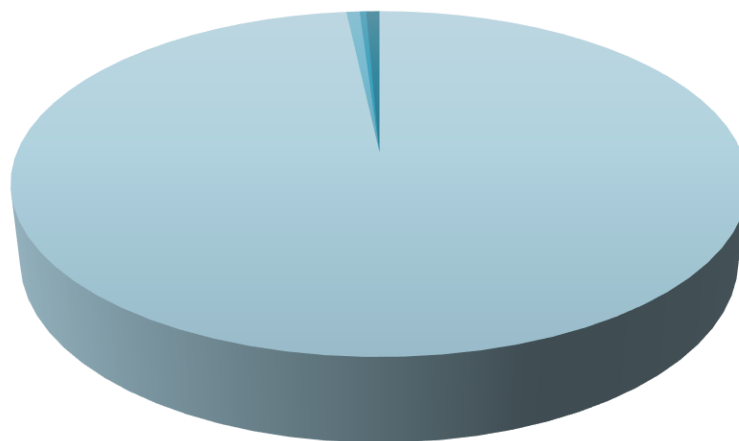
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



maďarská	2	0,69
česká	1	0,34
ostatné	2	0,69

Zdroj: obec, vlastné spracovanie

Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti



■ slovenská ■ maďarská ■ česká ■ ostatné

Štruktúra obyvateľstva podľa náboženstva

Z hľadiska náboženského vyznania má v obci Herľany výraznejšie zastúpenie rímskokatolícka cirkev a evanjelická cirkev augsburského vyznania. Rímskokatolícka cirkev je dominujúcim vierovyznaním v obci, takmer polovica občanov (45,67%) vyznáva práve toto náboženstvo. Evanjelická cirkev augsburského vyznania je v obci druhou najpočetnejšou cirkvou (26,29%).

Tabuľka 4 Náboženská štruktúra obyvateľstva

NÁBOŽENSTVO	POČET	PODIEL V %
-------------	-------	------------

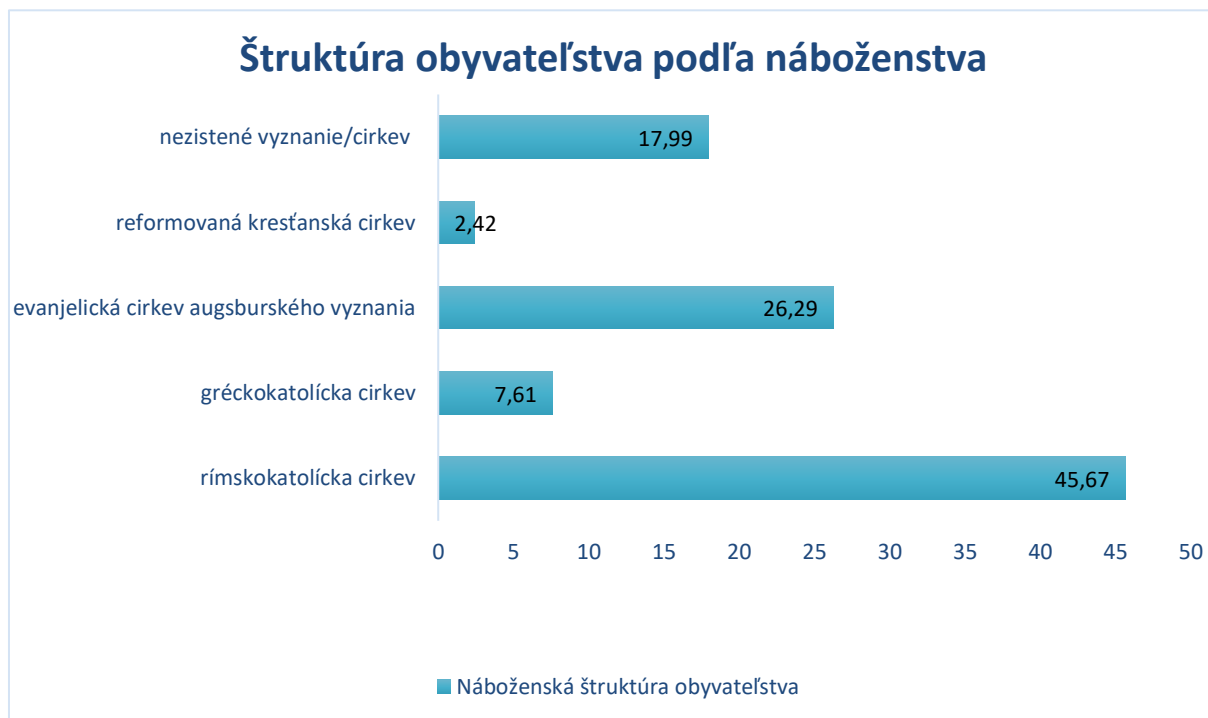
Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



OBYVATEĽOV		
rímskokatolícka cirkev	132	45,67
gréckokatolícka cirkev	22	7,61
evanjelická cirkev augsburského vyznania	76	26,29
reformovaná kresťanská cirkev	7	2,42
nezistené vyznanie/cirkev	52	17,99
bez vyznania	0	0,00

Zdroj: obec, vlastné spracovanie



Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania

Úroveň vzdelanosti populácie sa v súčasnej etape socioekonomického rozvoja stáva jedným z predpokladov, ktoré významným spôsobom vplývajú na celkovú rozvoja schopnosť územia.

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Vzdelanie je jednou z možností ako si na pracovnom trhu zaistiť lepšie pracovné príjmy, nižšiu možnosť straty zamestnania alebo nižšiu mieru ohrozenia dlhodobou nezamestnanosťou. Predmetné územie má vidiecky charakter, čo sa odráža aj na vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva, kde najvyššie dosiahnuté vzdelanie je prevažne stredné odborné vzdelanie. Podiel osôb s vysokoškolským vzdelaním je 14,87 % z počtu obyvateľov, u ktorých je známe najvyššie ukončené vzdelanie.

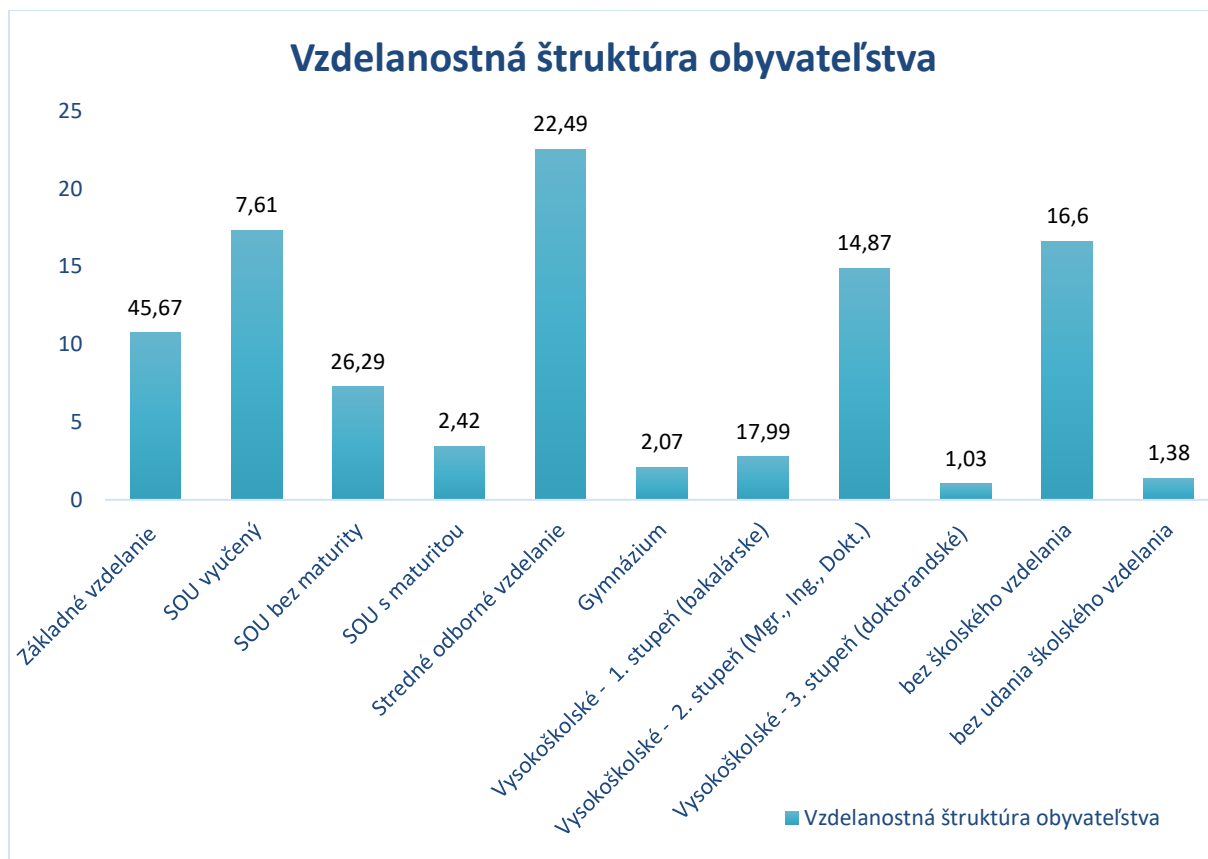
Tabuľka 5 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

NAJVYŠŠIE DOSIAHNUTÉ VZDELANIE	POČET OBYTATEĽOV	PODIEL V %
základné vzdelanie	31	10,72
SOU vyučený	50	17,30
SOU bez maturity	21	7,26
SOU s maturitou	10	3,46
stredné odborné vzdelanie	65	22,49
gymnázium	6	2,07
vysokoškolské - 1. stupeň (bakalárske)	8	2,09
vysokoškolské - 2. stupeň (Mgr., Ing., Dokt.)	43	14,87
vysokoškolské - 3. stupeň (doktorandské)	3	1,03
bez školské vzdelania	48	16,60
bez udania školského vzdelania	4	1,38

Zdroj: obec, vlastné spracovanie

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Ekonomická aktivita obyvateľstva

Jednou zo základných sociálno-ekonomických klasifikácií triedenia obyvateľstva je ekonomická aktivita. Z tohto hľadiska možno obyvateľstvo rozdeliť na ekonomicky aktívne a neaktívne. Medzi demografické ukazovatele zaraďujeme aj zamestnanosť obyvateľstva. Na základe zmapovania zamestnanosti možno posúdiť, koľko obyvateľov v obci je ekonomicky aktívnych, koľko obyvateľov sa nachádza na materskej dovolenke, koľko je dôchodcov a aká vysoká je nezamestnanosť v obci. Prevažnú väčšinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria osoby v produktívnom veku. Z uvedenej tabuľky vyplýva, že nezamestnanosť v obci je na úrovni 3,80 %. Tabuľka č. 6 znázorňuje podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov v obci.

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Tabuľka 6 Ekonomická štruktúra obyvateľstva

EKONOMICKÁ AKTIVITA	POČET OBYVATEĽOV	PODIEL V %
študent	13	4,49
zamestnanec	123	42,56
podnikateľ/živnostník	10	3,46
materská dovolenka	11	3,80
invalid	3	1,03
dôchodca	62	21,45
nezamestnaný	11	3,80

Zdroj: obec, vlastné spracovanie



Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Štruktúra domového a bytového fondu

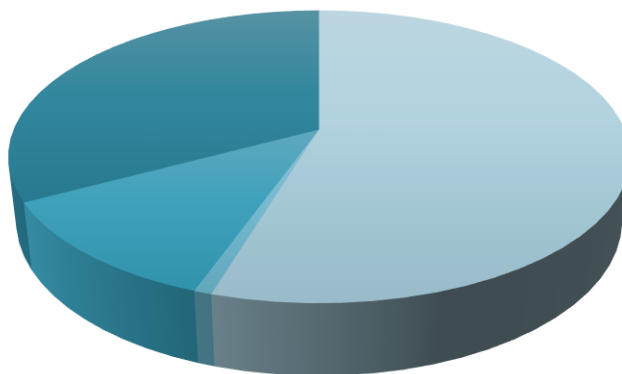
Prevažná väčšina obyvateľov obce Herľany býva v tradičných rodinných domoch. Celkový počet trvalo obývaných rodinných domov je 70, pričom neobývaných je 14. Rodinné domy sú v dobrom stave.

Tabuľka 7 Stav domového fondu obyvateľov v obci

STAV BYTOVÉHO A DOMOVÉHO FONDU	POČET
trvalo obývané rodinné domy	70
trvalo obývané bytové domy	1
neobývané domy/byty	14/1
s nezistenou obývatel'nosťou	8
CELKOM	94

Zdroj: obec, vlastné spracovanie

Štruktúra domového a bytového fondu



■ trvalo obývané rodinné domy ■ trvalo obývané bytové domy ■ neobývané domy/byty ■ iné

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Sociálna infraštruktúra

Sociálnu infraštruktúru a občiansku vybavenosť v obci charakterizujú zariadenia z oblasti administratívy a kultúry, športové zariadenia, školské a sociálne zariadenia. Úroveň občianskej vybavenosti je ovplyvňovaná charakterom obce, veľkosťou obce, počtom jej obyvateľov, návštevníkov a ich potrebami.

Z administratívnych budov sa v obci nachádza obecný úrad. V budove obecného úradu je zriadená aj obecná knižnica, ktorá ponúka knižnično-informačné služby. Dominantou obce je rímskokatolícky Kostol sv. Petra a Pavla z roku 1859.

V Herľanoch pôsobí iba základná škola. Školopovinné deti majú možnosť navštevovať aj základné školy vo Svinici, Nižnej Kamenici a Bidovciach. Za stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním študenti dochádzajú do mesta Košice.

Priamo v obci sa nenachádza zdravotné stredisko ani sociálne zariadenie. Zdravotnú starostlivosť vyhľadávajú obyvatelia v obci Bidovce. Ostatné služby obyvatelia vyhľadávajú v meste Košice.

V rámci športového vyžitia majú obyvatelia, predovšetkým deti a mládež k dispozícii športové ihrisko. Oblúbeným športom je nohejbal, volejbal a stolný tenis.

V obci sa nachádzajú pamiatkovo chránené bývalé kúpeľné budovy „Dargov“, „Branisko“, „Gejzír“ a „Hornád“. Areál historických kúpeľov vrátane gejzíru patrí Technickej univerzite v Košiciach. Nachádzajú sa tu turistické ubytovne Gejzír a Branisko, ktoré taktiež patria Technickej univerzite, kde je možnosť ubytovania a stravovania.

V nasledujúcej tabuľke je prehľadne uvedená občianska vybavenosť v obci.

Občianska vybavenosť v obci	ÁNO/NIE
Kultúrny dom	NIE
Dom smútku	NIE

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Cintorín	ÁNO
Kostol	ÁNO
Materská škola	NIE
Základná škola	ÁNO
Stredná škola	NIE
Školské ihrisko	ÁNO
Futbalové ihrisko	ÁNO
Ihriská (iné)	ÁNO
Športová hala	NIE
Telocvičňa	NIE
Kúpalisko (umelé, prírodné)	NIE
Zimný štadión (otvorený, krytý)	NIE
Domov dôchodcov	NIE
Knižnica	ÁNO
Pošta	ÁNO
Hotely, motely, penzión	ÁNO
Turistické ubytovne	ÁNO
Iné zariadenia cestovného ruchu	NIE
Pohostinstvo	ÁNO

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Obchod, predajne	ÁNO
Hasičská zbrojnica	ÁNO
Zdravotné stredisko	NIE
Obecný rozhlas	ÁNO

Potenciál rozvoja cestovného ruchu

V katastrálnom území obce Herľany sa nachádzajú nasledovné prírodné a kultúrne pamiatky:

Herlianský gejzír

Na území obce Herľany sa nachádza európsky unikát. Ide o jediný studeno-vodný gejzír Európy, vďaka čomu sú Herľany známe a turisticky vyhľadávané. Herlianský gejzír je prírodnou atrakciou, ktorá je od roku 1981 vyhlásená za národnú prírodnú pamiatku. Teplota gejzíru má len 14 – 18 stupňov. Erupcia trvá 25 minút a gejzír dosahuje výšku 10 – 12 metrov. Predpokladaný čas erupcie je 36 -38 hodín. Pri striekaní je mineralizovanou vodou vynášaný ílovitý sediment, ktorý obsahuje viaceré minerály. Erupcie sú vyvolané oxidom uhličitým, ktorý nasycuje vodu., t. z., že určitý priestor sa naplní vodou, ktorá pod tlakom vytryskne. Príjemné prostredie s Herlianskym gejzírom a samotný park vytvára atraktívne miesto nielen pre domácich turistov, ale je vyhľadávané turistami z Čiech, Maďarska, Poľska dokonca z Nemecka či Talianska.

Okrem tohto miesta sa v okolí obce Herľany nachádzajú aj ďalšie nasledovné turistické atrakcie:

V severozápadnej časti sa nachádza štátna prírodná rezervácia **Malé Brdo**, 2 km východne od obce sa nachádzajú zvyšky stredovekého hradu na kopci Hradisko.

Románsky kostol z 12. storočia v neďalekej obci Svinica. Blízosti sú pod veľkými náhrobnými kameňmi pochovaní pradávni obyvatelia usadlosti a to až do 16. storočia. Ku kostolu kedysi viedla krížová cesta a pod kostolom v podzemnej krypte boli pochovaní

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



pôvodní zemepáni obce. Tradiuje sa, že od krypty kostola viedla podzemná chodba k hrádku na blízky vrch Várhegy. Pravdepodobnejšie je, že viedla k vinným pivniciam pod kopcom s vinohradom. Areál kostola s pôvodným cintorínom je obohnaný mohutným múrom. Predpokladá sa, že prvé opevnenie mohlo byť vybudované ešte v časoch tatárskeho vpádu, ďalšie neskôr, v čase tureckého nebezpečenstva a stavovských povstaní, keď už hrádok na Várhegy zanikol.

Obec Herľany má vhodné podmienky pre turistiku v atraktívnom prírodnom prostredí. Možnosti využitia miernejších terénov v okolitých lesoch sú široké. Okolité príroda poskytuje ideálne prostredie na terénnu cyklistiku, turistiku, beh, bežkovanie v zime.

Medzi obľúbené turistické atrakcie, ktoré z obce Herľany možno navštíviť patria:

Slanecký hrad- zrúcanina gotického hradu z 13. storočia, ktorý bol zničený v roku 1679, leží na okraji obce Slanec a vedú k nej dobre značené turistické chodníky. Zachovala sa jedna trojpodlažná veža a niekoľko stien, architektonicky vyniká okenný gotický lomený oblúk.

Rankovské skaly - patria do pohoria Slanských vrchov, lákajú turistov najmä nádhernými výhľadmi a tiež zaujímavými skalnými blokmi majestátnych rozmerov, ktoré sú pre túto horskú oblasť charakteristické. Tieto krásne skalné komplexy sú tvorené sopečnými horninami, ktoré sú dôkazom niekdajšej aktívnej vulkanickej činnosti. Rankovské skaly vystupujú ponad hustý listnatý les a na ich úpätí možno badať menšie kamenné more.

Z vrcholových partií ponúkajú Rankovské skaly krásne výhľady najmä na údolie rieky Torysy, Slanské vrchy, Košickú kotlinu a východné časti Slovenského rudohoria. Za dobrého počasia je možné vidieť aj končiare Vysokých Tatier.

Osemnásť kilometrov od obce Herľany sa nachádza obec Rozhanovce, v blízkosti ktorej sa odohrala bitka pri Rozhanovciach. Toto krvavé stretnutie dnes pripomína **Chodník stredovekého času**, na ktorom je niekoľko nádherných drevených sôch, kopec na sánkovačku a očarujúci výhľad na Slanské vrchy.

Príloha č. 1

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Rozhľadňa Čerešenka - uprostred rozľahlých polí medzi obcami Rozhanovce, Čížatice a Chrastné stojí turistická rozhľadňa nevšednej architektúry, ktorá pripomína stredovekú strážnu vežu. Jej črty sú jasne viditeľné už z diaľky. Kamenná stavba stojí pri osamelej čerešni na mieste, kde sa odohrala Rozhanovská bitka. Rozhľadňa sa týči do výšky 12 metrov z ktorých je dokonalý výhľad na Slanské vrchy, časť Volovských vrchov s Kojšovskou hoľou či údolie rieky Torysy.

Technická infraštruktúra

Nasledujúca tabuľka uvádza technickú infraštruktúru v obci.

Cesty (stav miestnych komunikácií)	Stav časti miestnych komunikácií je dobrý, časť ciest je nevyhovujúca.
Chodníky (stav miestnych komunikácií)	Absentujú alebo je nevyhovujúci technický stav chodníkov.
Spoje (typy, autobusové, železničné, iné)	autobusové
Železničná stanica	NIE
Autobusová zástavka (stav a počet)	4 - vyhovujúce
Vodovod	ÁNO
Kanalizácia	NIE
Čistička odpadových vôd	ÁNO
Vykurovanie	individuálne
Rozvod plynu (je obec plynofikovaná)	NIE
Teplá voda	individuálne

Príloha č. 1

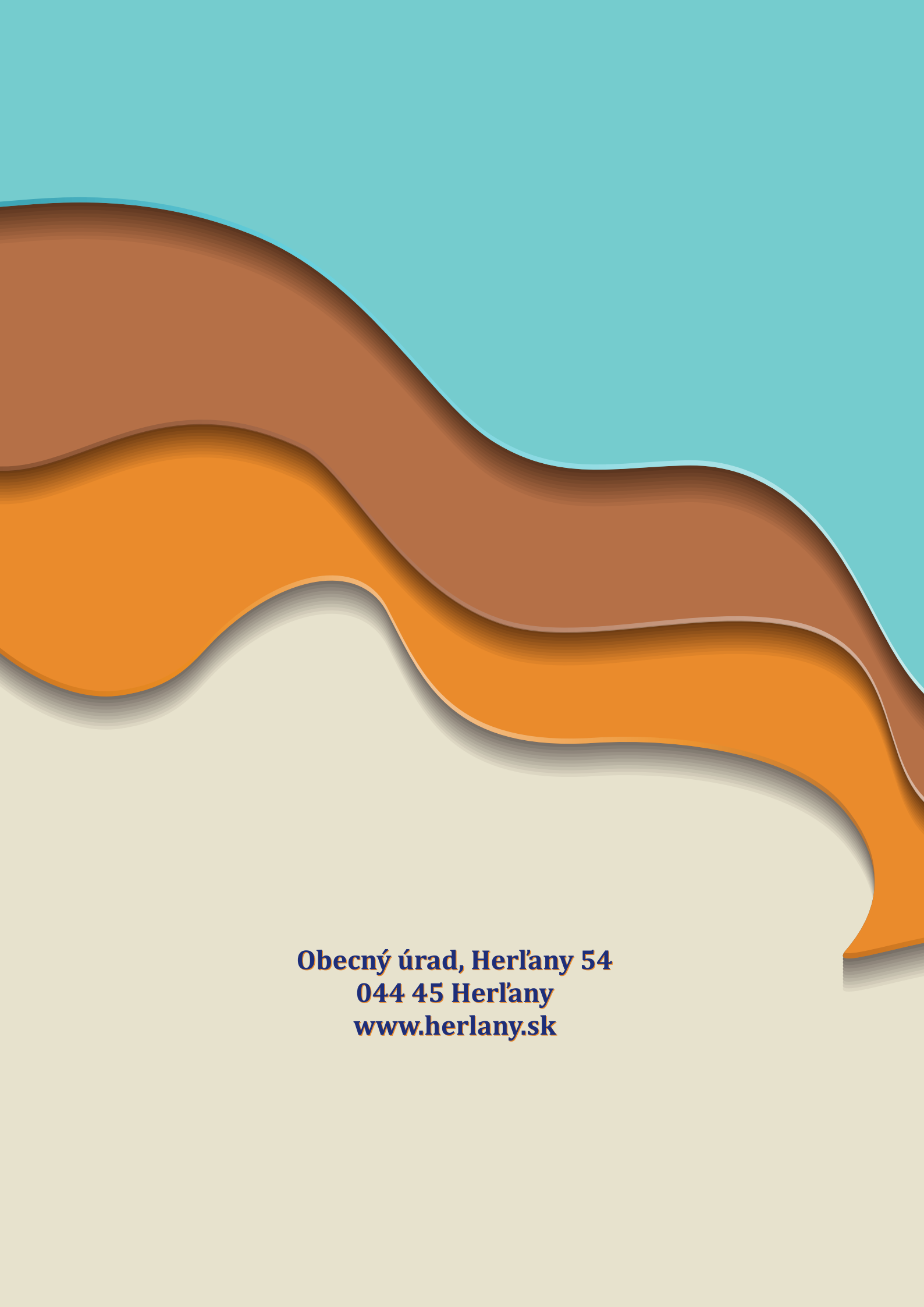
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Herľany na roky 2021 - 2027



Rozvod tepla, vykurovanie	individuálne
El. vedenie	ÁNO
Verejné osvetlenie	vyhovujúci
LED technológia	čiastočne – 50 %
Pokrytie mobilných operátorov (kvalita signálu jednotlivých operátorov)	vyhovujúca
Optická sieť na pripojenie internetu	NIE

Odpadové hospodárstvo

Na území obce vzniká hlavne komunálny odpad a biologický odpad z domácnosti, z verejných priestranstiev. Obec zabezpečuje separovanie odpadu v hlavných komoditách papier, sklo, plast, ale aj v ďalších komoditách v súlade s aktuálnou legislatívou. Odvoz a zneškodňovanie komunálneho odpadu pravidelne zabezpečuje dodávateľsky. V obci sa nachádza zberný dvor, avšak nenachádza sa kompostovisko, teda priestor určený na voľné skladovanie biologicky rozložiteľného odpadu. Zmenami v systéme prístupu k nakladaniu s odpadom je však potrebné sa neustále zaoberať, najmä s ohľadom na vznik nelegálnych skládok, nakoľko časti obyvateľstva ešte stále chýba dostatočné uvedomenie. Obec neustále dbá na to, aby sa v jej katastri nevyskytli žiadne environmentálne záťaž.



Obecný úrad, Herľany 54
044 45 Herľany
www.herlany.sk